

**A DONYECKI ÉS A LUHANSZKI
NÉPKÖZTÁRSASÁGOK JOGÁLLÁSÁNAK
VÁLTOZÁSAI 2014-TŐL NAPJAINKIG**

Jelige: NSG729

Lezárás dátuma: 2023. január 6.

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés	3
2	Történeti áttekintés	5
2.1	Ukrajna függetlenedése a Szovjetuniótól és kezdeti évei	5
2.2	A két Majdan és az ukrán politikai paletta megváltozása	7
2.3	A Krím-félsziget elcsatolása és a Népköztársaságok függetlenedése	10
3	A Donyecki és a Luhanszki Népköztársaság politikai és közjogi berendezkedése....	16
3.1	A Donyecki Népköztársaság politikai berendezkedése	16
3.1.1	Jelentősebb személyek és események a Donyecki Népköztársaság kezdeti időszakában	16
3.1.2	A Donyecki Népköztársaság törvényhozó és végrehajtó hatalma a Donyecki Népköztársaság alkotmánya alapján	18
3.1.3	A Donyecki Népköztársaság politikai élete és politikai szereplői	19
3.2	A Luhanszki Népköztársaság politikai berendezkedése	21
3.2.1	A Luhanszki Népköztársaság első napjai	21
3.2.2	A Luhanszki Népköztársaság alkotmányos berendezkedése	23
3.2.3	A Luhanszki Népköztársaság politikai berendezkedése	24
3.3	A Donyecki és Luhanszki Népköztársaság belső legitimitása	25
4	A Donyecki és a Luhanszki Népköztársaság függetlenségének és önrendelkezésének vizsgálata nemzetközi jogi szempontból	28
4.1	Az államiság kritériumainak érvényesülése a Donyecki és a Luhanszki Népköztársaság esetében	28
4.1.1	A Donyecki és a Luhanszki Népköztársaság területisége	28
4.1.2	A Donyecki és a Luhanszki Népköztársaság népessége	29
4.1.3	A Donyecki és a Luhanszki Népköztársaság kormányzatisága, és képessége más államokkal való kapcsolat felvételére az orosz annexióig	29
4.1.4	A Donyecki és a Luhanszki Népköztársaság jogállása 2022. szeptember 28. után	33
4.2	Az önrendelkezés joga a Donyecki és a Luhanszki Népköztársaság esetében ...	35
5	Összegzés és konklúzió	37

1 Bevezetés

Az Oroszországi Föderáció Ukrajna elleni 2022. február 24-én indított támadáskor *casus belli*-ként Moszkva az Ukrajna területén élő orosz anyanyelvű polgárok, illetve a Donyecki és a Luhanszki Népköztársaság megóvására hivatkozott.¹ Az orosz agresszió azon hivatkozása, miszerint Ukrajna területén élő oroszok népiirtások sorozatát szenvedik el, az ukrán kormányzat pedig egyre fasizálódik, egyszerűen nem bizonyított, egyszerűen nem vehető komolyan. A Donyecki és a Luhanszki Népköztársaságok „védelme” már valamivel megfontoltabb indok, azonban továbbra sem megalapozott.

Azért választottam kutatásom témájának a Donyecki Népköztársaságot és a Luhanszki Népköztársaságot, mert e két politikai entitás jogállása mind nemzetközi jogi, mind morális alapon több mint vitatható, de tagadhatatlanul léteznek, mint politikai tényezők és kulcsfontosságú szereplők az orosz-ukrán viszony alakulásában. Miután Oroszország elismerte a két *de facto* állam függetlenségét és szuverenitását 2022. június 29-én Szíria,² és 2022. július 13-án Észak-Korea is hasonlóan cselekedett.³ Bár az utóbbi két állam bejelentése aligha járul hozzá a két *de facto* állam nemzetközi szerepének jelentős növekedéséhez, a helyzet súlyosságát mégis csak fokozza az a tény, hogy az Oroszországi Föderáció az ENSZ Biztonsági Tanácsának állandó tagja, valamint a Szovjetunió felbomlása óta komoly érdekeltségei vannak az Ukrajnát is magába foglaló közel-külföldön.⁴ Mindezek tükrében egy majdani orosz-ukrán „megbékélés” megszületésekor elhanyagolhatatlan szerepe lesz a két szakadár köztársaságnak, különös tekintettel arra, hogy a 2022. szeptember 30-án önkényesen elcsatolt 4 ukrán régió⁵ közül Donyeck és Luhanszk bírt valamilyen fajta államisággal. Dolgozatom célja közel sem az, hogy megpróbáljam a Donyecki és a Luhanszki Népköztársaságok legitimitását alátámasztani, az orosz agressziót relativizálni, az orosz-ukrán háborút igazolni. Mind a szakadár

¹ Gazda Albert: Szóról szóra lefordítottuk Vlagyimir Putyin Ukrajna elleni hadüzenetének legfontosabb részeit. 444 internetes oldala. 2022. [Szóról szóra lefordítottuk Vlagyimir Putyin Ukrajna elleni hadüzenetének legfontosabb részeit \(444.hu\)](https://www.444.hu/2022/02/24/szoral-szora-leforditottuk-vlagyimir-putyin-ukrajna-elleni-haduzenetenek-legfontosabb-reszeit/) (Utolsó elérés ideje: 2022. október 21.)

² Szíria elismerte a luhanszki és a donyecki „népköztársaságok” függetlenségét. Magyar Nemzet internetes oldala. 2022. [Szíria elismerte a luhanszki és a donyecki „népköztársaságok” függetlenségét \(magyarnemzet.hu\)](https://www.magyar-nemzet.hu/2022/06/29/siria-elismerte-a-luhanszki-es-a-donyecki-nepkoztarsasagok-fuggetlenseget/) (Utolsó elérés ideje: 2022. október 21.)

³ Észak-Korea is elismerte a donyecki és a luhanszki „népköztársaságok” függetlenségét. HVG internetes oldala. 2022. [Világ: Észak-Korea is elismerte a donyecki és a luhanszki „népköztársaságok” függetlenségét | hvg.hu](https://www.hvg.hu/2022/07/13/ezsak-korea-is-elismerte-a-donyecki-es-a-luhanszki-nepkoztarsasagok-fuggetlenseget) (Utolsó elérés ideje: 2022. október 21.)

⁴ A „közel-külföld” kifejezés egy orosz geopolitikai fogalom. A poszt szovjet államok, valamint Oroszország közvetlen határvidéke, más vonatkozásban a FÁK (Független Államok Közössége) tagállamok értendők e fogalom alatt. Nagy László-Somogyi Tamás: *Az orosz geopolitika és fegyveres erők reformja (1.)*. Honvédségi Szemle. 2017. CXLV. évf. 3. szám. 33. o.

⁵ D. Kovács Ildikó: Oroszország elismeri a szakadár luhanszki és donyecki köztársaságok függetlenségét. 24.hu internetes oldala. 2022. <https://24.hu/kulfold/2022/02/21/oroszorszag-ukrajna-luhanszk-donyeck-fuggetlenseg-elismeres/> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 21.)

köztársaságok kikiáltása, azok elismerése, és Oroszország intervenciója súlyosan sérti a nemzetközi jogot, teljesen ellentmond a demokratikus értékeknek és Oroszország által vállalt nemzetközi kötelezettségek maradéktalan végrehajtásának. Így olyan nemzetközi szerződéseket segegett meg, mint maga az ENSZ Alapokmány, az 1975-ös Helsinkii Záróokmány, melyekben a mai Oroszország jogelődje, a Szovjetunió vállalta az erőszak alkalmazásának elvetését, valamint az 1994-es budapesti memorandumban,⁶ az 1996-os londoni szerződésben,⁷ az 1997-ben megkötött, majd 2010-ben megerősített orosz-ukrán barátsági szerződésben és a 2014-ben és 2015-ben aláírt Minszki Egyezményekben⁸ Oroszország következetesen vállalt garanciákat Ukrajna területi integritásának és politikai függetlenségének tiszteletben tartására. Azonban bármennyire is jogtalanul jöttek létre a szakadár államok, bármennyire is hangoztathatjuk államiségük nemlétét, nem fognak megszűnni mint tényezők, mivel ha egy hosszútávú stabilitást eredményező békét kíván elérni a nemzetközi közösség, és nem veszi figyelembe e területek problémáját, úgy a béke csak rövid fegyverszünet lesz. Ezért kulcsfontosságúnak érzem ezen kvázi államok belső legitimitásának (amennyiben van) és államiségának (amennyiben van) megértését, mivel csak ezek figyelembevételével lehet a későbbiekben olyan békét biztosítani Oroszország és Ukrajna között, mely méltányos és hosszantartó lesz.

Dolgozatomban sorba fogom venni Ukrajna a Szovjetuniótól való függetlenedésének fontosabb stációit, különös tekintettel az orosz-ukrán megállapodásokra és az ukrán politikai válság eszkalálódására, a Krím-félsziget elcsatolására, majd a Donyeckii és a Luhanszki Népköztársaságok kikiáltására. Ezután a két *de facto* állam államiségát vizsgálom a nemzetközi jog és saját belső joguk tükrében. Dolgozatomban elsősorban arra vagyok kíváncsi, hogy milyen mértékben teljesülnek az államiség feltételei a Donyeckii és a Luhanszki Népköztársaság esetében, illetve arra, hogy milyen külső és belső legitimitással rendelkeznek. Ehhez felhasználom az ide vonatkozó nemzetközi szerződéseket, egyezményeket, valamint a két szakadár állam alkotmányát is. Végül a közelmúltban történt orosz annexiót fogom vizsgálni Donyeck és Luhanszk tekintetében.

⁶ A szerződés eredeti és teljes címe: Memorandum on security assurances in connection with Ukraine's accession to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons.

⁷ A szerződés aláírásával Oroszország csatlakozott az Európa Tanácshoz.

⁸ Pascale Joannin: Russia, Ukraine and international law, *Fondation Robert Schuman internetes oldala*, 2022. <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0623-russia-ukraine-and-international-law> (Utolsó elérés ideje: 2022. december. 29.)

2 Történeti áttekintés

Még mielőtt a független Ukrajna történetét vennénk górcső alá, érdemes rövid áttekintést adni a szovjet, valamint az azt megelőző polgárháborús időszak fontosabb eseményeiről. Az orosz polgárháború ideje alatt a mai Ukrajna területén számos bizonytalan helyzetű és elhelyezkedésű politikai entitás létezett. Dolgozatom szempontjából az egyik legfontosabb ilyen államszerű alakulat az 1918. február 14-én kikiáltott Donyeck-Krivij Rihi Tanácsköztársaság (későbbiekben DKRT), melynek területe magában foglalta a mai Donyeck, Luhanszk, Zaporizzsja teljes, részben pedig Herszon, Dnyipropterovszk, Harkiv és Szumi közigazgatási egységeket. Ez az átmeneti politikai entitás nem volt hosszú életű, egy hónap leforgása alatt történt kikiáltása és feloszlata. A DKRT bár először élvezte Szovjet-Oroszország segítségét az államépítésben, Lenin később mégis úgy döntött, hogy Ukrajna területén meg kell szüntetni a szétagoltságot, így a DKRT az Ukrán Tanácsköztársaság részévé vált 1918. március 19. után.⁹ A Don vidékén a polgárháború alatt több kozák állam is alakult, ezek közül a legjelentősebb a mai Ukrajna területére vetítve a Doni Köztársaság volt, mely aztán az Ukrán Tanácsköztársaság része lett. Az Ukrán Tanácsköztársaság ezek után több területi változáson esett át. Keleti határai 1922-ben, a Szovjetunió létrejöttével lettek biztosítva, majd 1939 és 1945 után nyugati határai is kialakultak. Az utolsó határkorrekcióra 1954-ben került sor, amikor a perejaszlavi megállapodás 300. évfordulója alkalmából a Krím-félsziget ünnepélyesen az Oroszországi SZSZSZK-tól az Ukrán SZSZK-hoz került.¹⁰

2.1 Ukrajna függetlenedése a Szovjetuniótól és kezdeti évei

A mai modern ukrán állam története 1991. augusztus 24-én kezdődött, amikor az ukrán Legfelsőbb Tanács kinyilvánította Ukrajna függetlenségét a Szovjetuniótól. Ugyanezen a napon elrendelték a december 1-én tartandó népszavazást a függetlenség megerősítéséről. A függetlenségi referendum eredménye egyértelmű volt, a 84%-os részvétel mellett a szavazók 90,3%-a a függetlenség mellett szavazott. Érdemes kitérni arra, hogy mind a Donyeck- és Luhanszki Területeken a szavazók 83%-a szavazott a függetlenségre, melyek a második „leggyengébb” eredmények a Krím (67%-os részvétel mellett 54% szavazott a függetlenségre) és a Krím-félszigeten található Szevasztopol városa (63%-os részvétel mellett 57% szavazott a

⁹ Донецько-Криворізька Радянська Республіка. *Leksika.com.ua internetes oldala*. 2022. <https://leksika.com.ua/18270929/ure/donetsko-krivorizka-radyanska-respublika> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 11.)

¹⁰ Fedinec Csilla – Font Márta – Szakál Imre – Varga Beáta: *Ukrajna története: régiók, identitás, államiság*. Budapest, Gondolat, 2021. 378 o.

függetlenségre) után.¹¹ Ugyanezen a napon tartották az ország első köztársasági elnöki választását, melyet Leonyid Kravcsuk¹² nyert meg.¹³ 1992. július 9-én az orosz Legfelsőbb Tanács orosz várossá nyilvánította Szevasztopolt, egyidejűleg az orosz Fekete-tengeri flotta központi kikötőjévé és központjává tette. A vitát még ebben az évben rendezte Kravcsuk ukrán és Borisz Jelcin orosz elnök, így Szevasztopol Ukrajna része maradt, de kikötőjét szabadon használhatta az orosz Fekete-tengeri flotta.¹⁴ Ukrajna területi integritásának sérthetetlenségét 1994. december 5-én, a Budapesti Memorandum aláírásával Oroszország, az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok is megerősítette.¹⁵ Az Orosz-Ukrán Barátsági Szerződés 1997. május 31-ei aláírásával Oroszország újra megerősítette Ukrajna területi sérthetetlenségét, valamint elengedte a szovjet érából rá maradt tartozásait.¹⁶

A szovjet alkotmányt hivatalosan 1996-ig hatályban volt, ebben az évben fogadták el Ukrajna első demokratikus alkotmányát. Az új ukrán alkotmány kinyilvánította Ukrajna területének egységét és oszthatatlanságát, Ukrajnát unitárius államként határozva meg. Azonban mégsem lehetett teljes egységről beszélni, mivel a Krím-félsziget Krími Autonóm Köztársaság néven autonómiát kapott. Ezek mellett két különleges jogállású várost említ az alkotmány,¹⁷ Kijevet és a Krím-félszigeten elhelyezkedő Szevasztopolt.¹⁸ A független Ukrajna első és eddig egyetlen népszámlálását 2001-ben tartották, melynek eredményei a későbbiek szempontjából kifejezetten érdekesek a Donyecki és Luhanszki területekre vonatkozóan. A Donyecki területen a lakosság 50%-a vallotta magát orosz anyanyelvűnek, de csak 39%-a vallotta magát orosz nemzetiségűnek. Ezzel egyidőben Luhanszkban az eredmények 60%-os anyanyelvi és 38%-os nemzetiségi megoszlást mutatnak. Ukrajnában több mint 37,5 millió ember vallotta magát ukrán nemzetiségűnek és ezzel szemben kicsit több mint 8,3 millió ember vallotta magát orosz nemzetiségűnek.¹⁹

¹¹ Alex Kireev: Ukraine. Independence Referendum 1991. *Electoral Geogrpahy internetes oldala*. 1991. <https://www.electoralgeography.com/new/en/countries/u/ukraine/ukraine-independence-referendum-1991.html> (Utolsó elérési ideje: 2022. október 21.)

¹² Leonyid Kravcsuk Ukrajna első elnöke volt. Elnöki ciklusa 1991-1994-ig tartott. A Szovjetunió felbomlása előtt számos magasrangú tisztséget töltött be.

¹³ Fedinec – Font – Szakál – Varga, 2021. 396 o.

¹⁴ Fedinec Csilla (szerk.): „Kijevi csirke” (*Geo*)politika a mai Ukrajnában. Budapest, Kalligram, 2019. 283 o.

¹⁵ A szerződésre Ukrajna, Fehéroroszország és Kazahsztán atomsorompó egyezményhez való csatlakozása miatt került sor. Az egyezmény értelmében Ukrajna leszerelte atomarzenálját, mely ekkor a harmadik legnagyobb volt a világon.

¹⁶ Ibid. 283-284 o.

¹⁷ Halász Iván – Szabó Zsolt: *Alkotmány és kormányzás Kelet-Európában*. Budapest, Gondolat, 2021. 303-304 o.

¹⁸ Szevasztopol különleges jogállását az 1992-ben kötött orosz Fekete-tengeri flottáról szóló bilaterális szerződés követelte meg.

¹⁹ Károly Kocsis – Leonid Rudenko – Ferenc Schweitzer: *Ukraine in maps*. Kyiv-Budapest, Institute of Geogrpahy, National Academy of Sciences of Ukraine, 2008. 55-57 o.

2.2 A két Majdan és az ukrán politikai paletta megváltozása

Ukrajna történelmében a 2004. évi novemberi elnökválasztás különösen fontosnak bizonyult. Viktor Janukovics a Régiók Pártjának jelöltje, és Viktor Juscsenko ekkor függetlenként induló jelölt, de a Mi Ukrajnánk párt elnöke között zajlott az elnök választás. Janukovics, aki korábban a Donyecki Terület Állami Közigazgatási Hivatalának volt elnöke, oroszbarát politikája miatt Moszkva támogatást élvezte, így nem volt csoda, hogy az elnökválasztást Janukovics nyerte meg.²⁰ Juscsenko nem nyugodott bele az eredményekbe és szavazóit tiltakozásra szólította fel. A tiltakozáshoz csatlakozott a Mi Ukrajnánk párton kívül Julia Timosenko blokkja, illetve az ukrán Szocialista Párt.²¹ Tiltakozási hullám söpört végig az országon, amit szokás „narancsos forradalomnak”²², vagy „első Majdannak”²³ nevezni. A későbbi események tükrében ezen a ponton fontos megemlíteni egy ekkor még teljesen lényegtelen politikai szervezet működésének kezdetét, amely városi szervezet (később regionális szintű) a Donyec Köztársaság nevet viseli. A szervezet 2005-ben kezdte meg működését, megalapításának oka a narancson forradalom elleni, oroszbarát kiállás.²⁴ A szervezet célja a független Donyec Köztársaság megalakítása volt, amely területét tekintve megegyezett volna a hajdani Donyeck-Krivij Rihi Tanácsköztársaság területével. A mozgalom alapítói a későbbi események fontos résztvevői, Andrej Purgin és Oleg Frolov voltak.²⁵ A Legfelsőbb Tanács politikai válságnak nyilvánította a helyzetet, pár nappal később az ukrán Legfelsőbb Bíróság érvénytelennek nyilvánította az elnökválasztást. Még ugyanebben az évben decemberben új elnökválasztást tartottak, melyet Viktor Juscsenko nyert meg.²⁶

Juscsenko elnökségi időszakát a kiújuló kormányválságok a nyugati nyitás, valamint orosz zsarolások jellemezték. Juscsenko elnökké választása után 2005-ben Oroszország fel akarta bontani az Ukrajnával kötött barter-megállapodást, amennyiben Ukrajna nem járul hozzá a magasabb gázárak kifizetéséhez. A gázár körül kialakult politikai huzavona végül abba torkollott, hogy 2006. január 1-én a Gazprom leállította a gázszállításokat Ukrajnába. Három nappal később az ukrán fél beleegyezett a magasabb tarifák kifizetésébe. 2008-ban a bukaresti

²⁰ Profile: Viktor Yanukovich. *BBC News internetes oldala*. 2010. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4038803.stm> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 22.)

²¹ Fedinec – Font – Szakál – Varga, 2021. 422 o.

²² A Mi Ukrajnánk párt hivatalos színeről kapta a nevét.

²³ Az elnevezés Kijev főteréről, a Függetlenség Térről származik. A Majdan ukránul teret jelent.

²⁴ Marco Laveta: *[eng subs] Interview with DPR founder Oleg Frolov about history of Donetsk Republic*. Feltöltés dátuma: 2018. március 3. <https://www.youtube.com/watch?v=MMUXGh9mh-I> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 17.)

²⁵ Таблица. Политические партии и общественные движения в ДНР. *Смудонедия internetes oldala*. 2020. https://studopedia.ru/24_63060_tablitsa-politicheskie-partii-i-obshchestvennie-dvizheniya-v-dnr.html (Utolsó elérés ideje: 2022. november 17.)

²⁶ Fedinec (szerk.), 2019. 286-287 o.

NATO-csúcson Vlagyimir Putyin orosz elnök egy esetleges NATO-Ukrajna közeledés esetén területi követeléseket helyezett kilátásba Ukrajnával szemben, 2009-ben pedig Oroszország fel is függesztette a gázszállítást Ukrajnába.²⁷

Az első komoly kormányválságra 2006-ban került sor. A 2006-os ukrán parlamenti választásokon 3%-os parlamenti küszöb mellett 5 párt került be. A legtöbb szavazatot nyert párt 32,1%-al az elnökválasztást elvesztő Viktor Janukovics Régiók Pártja volt. A narancsos forradalmat támogató Julia Timosenko blokk (22,2%), a Mi Ukrajnánk (13,9%) és a Szocialista Párt (5,6%) koalícióra lépéssel alakított kormányt,²⁸ mely koalíció beszédes módon a narancsos koalíció nevet kapta. Ukrajna miniszterelnöke Julia Timosenko lett. A parlamentbe a legkisebb nagy pártként bejutott a Kommunista Párt, mely a szavazatok 3,6%-át nyerte meg. A narancsos koalíció megalakulása után kevesebb mint egy hónappal a Szocialista Párt bejelentette kilépését. Ennek közvetlen következményeként magalakult a Régiók Pártjából, a Kommunista Pártból és a Szocialista Pártból álló válság ellenes koalíció, mely aztán nevét nemzeti egység koalícióra változtatta, melynek miniszterelnöke Viktor Janukovics lett. 2007-ben Juscsenko mint államfő feloszlatta a parlamentet és új parlamenti választásokat írt ki.²⁹

Az új választások eredménye-képpen a legerősebb pártnak továbbra is a Régiók Pártja bizonyult a szavazatok 35,9%-ával. A parlamentbe bejutott továbbá Julia Timosenko Blokkja (32,1%), a Mi Ukrajnánk (14,8%), A Kommunista Párt (5,6%) valamint Volodomir Litvin, a parlament elnöke által vezetett Litvin Blokkja (4,1%),³⁰ az újonnan felállt parlament újra Julia Timosenkot választotta Miniszterelnöknek.³¹ A parlamenti választások sikerei ellenére a 2010-es ukrán elnökválasztást, mely Julia Timosenko és Viktor Janukovics között zajlott, Janukovics nyerte meg. Janukovics győzelmével egy éles keletre fordulás köszöntött be az állam politikájába. Még 2010-ben meghosszabbították az orosz Fekete-tengeri flotta szevasztopoli állomásozását 2042-ig. A 2012-ben tartott parlamenti választásokon a Régiók Pártja továbbra is a legerősebb párt maradt, de erősen meggyengült, a szavazatok 30%-át gyűjtötte be, míg az egyesült ellenzéki Baty kivscsina párt lett a második legerősebb a maga 25,5%-ával. A politikai paletta ezen választás után erősen megváltozott. A Kommunista Párt a szavazatok 13,1%-át

²⁷ Ibid. 287-289.

²⁸ Zenon Zawada: *Party of the Regions, Tymoshenko Bloc top polls in parliamentary elections*. The Ukrainian Weekly, 2006. LXXIV. évf. 14. szám, 1 o. http://ukrweekly.com/archive/pdf3/2006/The_Ukrainian_Weekly_2006-14.pdf (Utolsó elérés ideje: 2022. október 22.)

²⁹ Fedinec (szerk.), 2019. 288 o.

³⁰ Ukraine, Verkhovna Rada (Parliament). *Elcetions in 2007*. *Inter-Parliamentary Union internetes oldala*. 2007. http://archive.ipu.org/parline-e/reports/arc/2331_07.htm (Utolsó elérés ideje: 2022. október 22.)

³¹ Fedinec (szerk.), 2019. 288 o.

szerezte meg, illetve bejutott a parlamentbe két másik párt, a liberális Európa párti UDAR (13,9%), és a szélsőjobboldali Szabadság párt (10,4%).³²

Hamarosan azonban újabb politikai válság következett az országban, mivel a kormány 2013. november 21-én nyolc nappal az Európai Unióval kötendő társulási szerződés aláírása előtt kihátrált abból. A lépésre alighanem a Kreml bírta rá Janukovicsot, így a kormányt is.³³ Erre a lépésre emellett több tényező is sarkallhatta az ukrán vezetőt. Egyrészt ő maga is orosz többségű területről, Donyeckről származott és oroszpárti politikát képviselt. Emellett a Kreml még mindig eredményesen tudta zsarolni Ukrajnát a gázszállításokkal kapcsolatban bármilyen gazdasági vagy politikai kérdés tükrében. Oroszország nem csak a gázzal próbálta Ukrajnát egyre szorosabban magához láncolni, de az önzetlen segítő szerepében is fel-fel lépett. 2013-ban Ukrajna egyéves állami finanszírozási költsége 15 milliárd dollár volt, amit Oroszország készségesen hajlandó lett volna megtámogatni ugyanekkora értékű orosz államkötvény kibocsátásával, melyet Janukovics elnök el is fogadott.³⁴ Ukrajnát újabb tiltakozás hullámok rázták meg, mellyel kezdetét vette a „második Majdan” (Euromajdan), azaz a Méltóság Forradalma. A gyülekezési szabadság korlátozása³⁵ után a tüntetők erőszakosabbak lettek. Autógumikat gyújtottak föl, Molotov-koktélokot használtak a rendőrség ellen, középületeket és rendőrségi fegyverraktárakat foglaltak el, mindez leginkább a nyugati és a középső megyékben volt jellemző.

Az alábbi térkép Ukrajna közigazgatási egységei szerint mutatja be a tüntetések jellemét 2014. január végén. Jól megfigyelhető, hogy az ukrán anyanyelvű régiókban sokkal intenzívebben zajlott az Euromajdan, lényegében itt került sor a területi adminisztrációs épületek „megostromlására” és elfoglalására, azonban számos orosz többségű régióban is sor került a kormányzati épületek megostromlására, valamint az jól látható, hogy alig volt olyan terület, ahol ne került volna sor kormányellenes tüntetésekre.

³² With all party lists ballots counted, Regions Party gets 30%, Batkivschyna 25.54%, UDAR 13.96%, Communists 13.18%, Svoboda 10.44%. *Kyiv Post internetes oldala*. 2012. <https://www.kyivpost.com/article/content/oct-28-parliamentary-election-with-all-party-lists-ballots-counted-regions-party-gets-30-batkivschyna-2554-udar-1396-communists-1318-svoboda-1044-315790.html> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 22.)

³³ Sz. Bíró Zoltán: *Oroszország és az ukránai válság*. Mozgó Világ, 2016. XLII. évf. 9. szám. 41 o.

³⁴ Isaszegi János: *A 21. század élettérháborúi a földért, a vízért, az élelemért, a ... létezésért! Válságkövetek konfliktusai és háborúi*. Budapest, Gondolat, 2015. 111-112 o.

³⁵ 2014. január 16-án a parlament elfogadta a majd Janukovics aláírta a gyülekezést korlátozó törvénycsomagot.

Kép forrása: <https://twitter.com/AFP/status/427879928302800897/photo/1> alapján.

Február 18-20 között Kijev főterén többször sortűzet nyitottak a tüntetőkre.³⁶ Janukovics ígéretet tett az helyzet konszolidálására, majd elhagyta Kijevet és hamarosan az orosz titkosszolgálat (FSZB) segítségével Ukrajnát is és Oroszországba menekült.³⁷ Az Euromajdnannak több következménye lett. Többek között megbukott Viktor Janukovics, mely egyben az orosz „barátság” felmondását is jelentette. Mivel Ukrajnában nagy számban él orosz kisebbség, akik ezek után okkal érezhették későbbi diszkrimináció áldozatainak magukat, több körben felvetődött az orosz nyelv hivatalossá tételének, és az ország föderalizálásának kérdése is.³⁸

2.3 A Krím-félsziget elcsatolása és a Népköztársaságok függetlenedése

A Janukovics-rendszer összeomlását a Kreml próbálta a lehető legtöbb eszközzel álcázni a nemzetközi közösség előtt. Ennek keretében még 2014. február 20. előtt orosz titkosszolgálati csoport érkezett Kijevbe, melynek vezetője az FSZB nemzetközi kapcsolatokért

³⁶ Isaszegi, 2015. 112 o.

³⁷ Fedinec (szerk.), 2019. 290 o.

³⁸ Halász – Szabó, 2021. 308 o.

felelős részlegének vezetője, Szergej Beszeda volt. Janukovics bukását azonban ők sem tudták megakadályozni.³⁹

A Krím-félsziget annektálásának előkészítése már február 20-án elkezdődött, és február 26-án kezdetét is vette annak lebonyolítása. Érdekes azonban megjegyezni, hogy a folyamatot nem az FSZB emberei, hanem az orosz katonai hírszerzés egységei (GRU) végezték. A GRU-katonák, avagy a „zöld emberkék” február 26-án a Krími Autonóm Köztársaság fővárosában, Szimferopolban körbevették az autonóm köztársaság parlamentjének épületét, leváltottak az krími kormányfőt és újat neveztek ki.⁴⁰ Az ezt követő napokban a zöld emberkék folyamatosan vonták ellenőrzésük alá a félsziget reptereit, laktanyáit és kikötőit. Ukrajnáról nem történt ellenállás, mivel egyrészt politikai válság volt az országban, így a végrehajtás és a törvényhozás is meg volt bénulva. Másrészt Oroszország sakkban tartotta Ukrajnát azzal a lépésével, hogy csapatainak egy részét Ukrajna keleti határaihoz vezényelte,⁴¹ valamint a Dnyeszter Menti Köztársaság területén állomásozó orosz csapatok is hadgyakorlatoztak Ukrajna nyugati határainak közelében.⁴² A tehetetlenség és az orosz érdekek következtében 2014. március 11-én az autonóm köztársaság parlamentje és Szevasztopol városának tanácsa kinyilatkoztatta függetlenségét, majd március 16-án függetlenségi népszavazást tartottak a félszigeten.⁴³ A népszavazáson nem lehetett a Krím függetlensége mellett dönteni, csak az Ukrajnához, vagy Oroszországhoz való tartozás között lehetett választani. A népszavazáson 83%-os részvételi arány mellett a szavazók 96,7%-a az Oroszországhoz való tartozást választotta. Ukrajna és a nemzetközi közösség sem az eredményt, sem a népszavazást nem fogadja el, mivel a népszavazáson nem voltak jelen sem ukrán, sem független megfigyelők, valamint Oroszország a népszavazás lebonyolítása alatt a nemzetközi jogot több tekintetben is súlyosan megsértette.⁴⁴ A Krím-félsziget annexiója azért volt fontos Oroszország számára, mert ezzel tudta biztosítani a Fekete-tengeri flotta mozgásszabadságát Janukovics bukása után is.⁴⁵ Március 20-án Ban Ki Mun ENSZ-főtitkár Moszkvában tárgyalt Putyinnal az ukrán válság megoldásáról. Az orosz fél komolytalanságát mi sem jelzi jobban, mint hogy pontosan ugyanezen a napon hagyta jóvá az Állami Duma alsóháza a Krím és Szevasztopol

³⁹ Sz. Bíró Zoltán, 2016. 43 o.

⁴⁰ Ibid. 44 o.

⁴¹ Isaszegi, 2015. 113 o.

⁴² Ibid. 117 o.

⁴³ Fedinec (szerk.), 2019. 291 o.

⁴⁴ Ilya Simon: The dubious Crimean referendum on annexation by Russia. *The Washington Post* internetes oldala. 2014. <https://www.washingtonpost.com/news/volokh-conspiracy/wp/2014/03/17/the-dubious-crimean-referendum-on-annexation-by-russia/> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 22.)

⁴⁵ Ebben a mozzanatban minden bizonnyal az orosz paranoia állhatott, ugyanis jogilag semmi nem veszélyeztette a szerződés 2042-ig való hatályban maradását.

csatlakozásáról szóló megállapodást.⁴⁶ Az annexiót Oroszország azzal magyarázta, hogy kötelessége megvédeni a Krímben élő oroszokat az ukránok elnyomásától.⁴⁷ Ez a fajta indoklás már csak azért sem állja meg a helyét, mert a Krím, mint már többször is írtam, autonómiát élvezett Ukrajnában, valamint 2012-ben még Janukovics ideje alatt az ukrán Legfelsőbb Tanács egy olyan nyelvtörvényt fogadott el, mely regionális szinten biztosít jogokat a kisebbségi (így az orosz) nyelveknek is.⁴⁸

Ukrajna nyugati és középső területein keletkezett felfordulást az orosz titkosszolgálatok nem csak a Krím tekintetében használták ki. A Krím elcsatolásakor Rusztam Temirgalijev krími miniszterelnök-helyettes nyilatkozta azt, hogy nem csak a Krím esetében akarnak az emberek Oroszországhoz tartozni, hanem Donyeckben, Luhanszkban és Harkovban is az emberek 75%-a orosz párti és nem akarja elfogadni Ukrajna fennhatóságát.⁴⁹ Temirgalijev ekkor már alighanem tudatában volt annak, hogy az FSZB és a GRU nem csak a Krímre, de az előbb említett kelet-ukrán területekre is szemet vetettek. A Majdan tüntetésekkel együtt, egyfajta reakcióként kezdődtek el az Anti-majdan tüntetések, melyek Ukrajna oroszajkú vidékein kaptak lángra. A tüntetők Janukovics mellett és az oroszbarát politika folytatása mellett vonultak az utcára, bár létszámuk messze elmaradt a Majdan tüntetőitől.⁵⁰ Az Anti-majdan tüntetéseket nem csak a helyi orosz nemzetiségű polgárok, hanem oroszországi aktivisták, később zsoldosok is segítették.

Az orosz titkosszolgálatok provokációja odáig fajult,⁵¹ hogy 2014. április 6-án donyecki tüntetők elfoglalták a donyecki államigazgatási épületet, ahol kikiáltották a Donyecki Népköztársaságot, majd pár órára rá ugyanez a forgató könyv játszódott le a Harkovi Területen, ahol az ottani tüntetők a Harkovi Népköztársaságot kiáltották ki.⁵² A Harkovi Népköztársaságot, amelyet államnak egyáltalán nem lehet nevezni, sokkal inkább csak

⁴⁶ Isaszegi, 2015. 114-116 o.

⁴⁷ Az Európai Parlament felszólítja Oroszországot, hogy vonja vissza csapatait Ukrajnából *Európai Parlament internetes oldala*. 2014. <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/priorities/ukrajna-europai-jovo/20140312IPR38707/az-ep-felszolítja-oroszországot-hogy-vonja-vissza-csapatait-ukrajnabol> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 22.)

⁴⁸ Fedinec (szerk.), 2019. 289 o.

⁴⁹ Luke Harding: Crimea votes to secede from Ukraine in 'illegal' poll. *The Guardian internetes oldala*. 2014. <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/16/ukraine-russia-truce-crimea-referendum> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 22.)

⁵⁰ Will Wright: Meet Russia's New Activists, the Anti-Maidan Movement. *GlobalVoices internetes oldala*. 2015. <https://globalvoices.org/2015/02/20/meet-russias-new-activists-the-anti-maidan-movement/> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 22.)

⁵¹ Sz. Bíró Zoltán, 2016. 46 o.

⁵² Balázs Járabik, Natalia Shapovalova: How Eastern Ukraine Is Adapting and Surviving: The Case of Kharkiv. *Carnegie Europe internetes oldala*. 2018. <https://carnegieeurope.eu/2018/09/12/how-eastern-ukraine-is-adapting-and-surviving-case-of-kharkiv-pub-77216> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 22.)

„kezdeményezésnek” vagy „mozgalomnak”, az ukrán fegyveres erők két nap után elfojtották.⁵³ Az odesszai Anti-majdan tüntetők már március 3-án követelték az Odesszai Terület autonóm köztársasággá alakulását, melyet természetesen Odessza város vezetése nem vett komolyan. A tüntetők megpróbálták elfoglalni az adminisztrációs épületet, de a rendőrség ezt megakadályozta.⁵⁴ Április 16-án kikiáltásra került az Odesszai Népköztársaság,⁵⁵ melyet kikiáltása után 50 perccel meg is szüntettek. A kikiáltás az Anti-majdan internetes oldalán történt, azonban az ukrán hatóságok megkérdésére az Anti-majdan tagadta, hogy kinyilvánították volna Odessza függetlenségét, így gyorsan és dicstelenül véget ért az Odesszai Népköztársaság története.⁵⁶ Ez idő alatt tovább folytatódtak Donyeckben az utcai harcok. A tüntetők barikádokat emeltek, középületeket foglaltak el és rongáltak meg, folyamatos tűzharc alakult ki a tüntetők és az ukrán hatóságok között. A Donyeck-i Népköztársaság „erői”, melyek javarészt civilekből és feltehetően orosz zsoldosokból álltak. A Donyeck-i terület fontosabb és Donyeckhez közeli városokban is szembe szálltak az ukrán állammal. Így történt ez Horlivkában, Makijivkában, Khartsyz’kban is. Zavargások és épületfoglalások történtek ekkor még Mariupolban is, de az ottani szeparatizmus gyengének mutatkozott.⁵⁷ A helyzet Luhanszkban is egyre feszültebbé vált. Tüntető egy csoportja április 15-16. között elfoglalta az ukrán Állambiztonsági Szolgálat (SBU) épületét,⁵⁸ majd a következő napokban egyéb állami adminisztrációs épületet. A luhanszki szeparatisták 2014. április 27-én kiáltották ki a Luhanszki Népköztársaságot.⁵⁹ Az alábbi térképen pontosan megmutatja, hogy Ukrajnán, azon belül Luhanszk és Donyeck megyéken belül hol helyezkednek el a szakadár köztársaságok.

⁵³ Olga Rudenko: Kharkiv settles down, while pro-Russian separatists still hold buildings in Luhansk, Donetsk. *Kyiv Post internetes oldala*. 2014. <https://www.kyivpost.com/article/content/war-against-ukraine/kharkiv-settles-down-while-pro-russian-separatists-still-hold-buildings-in-luhansk-donetsk-342517.html> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 22.)

⁵⁴ В Одессе накалились страсти: противники киевской власти осадили ОГА. К ним вышел Скорик (фоторепортаж). *Infocenter.od.ua internetes oldala*. 2014. <https://web.archive.org/web/20140303154521/http://info-center.od.ua/9882-v-odesse-nakalilis-strasti-protivniki-kievskoy-vlasti-osadili-oga-k-nim-vyshel-skorik-fotoreportazh.html> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 23.)

⁵⁵ Одеські сепаратисти в інтернеті оголосили "Одеську республіку". *Ukrainska Pravda internetes oldala*. 2014. <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/16/7022611/> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 23.)

⁵⁶ Одеський Антимайдан божиться, що ніякої республіки не оголошував. *Ukrainska Pravda internetes oldala*. <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/16/7022625/> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 23.)

⁵⁷ Latest from the Special Monitoring Mission to Ukraine – based on information received up until 20 April 2014, 20:00 (Kyiv time). *Organization for Security and Co-operation in Europe*. 2014. <https://www.osce.org/ukraine-smm/117881> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 23.)

⁵⁸ Latest from the Special Monitoring Mission to Ukraine: information received up until Wednesday, 16 April 2014, 20:00 (Kyiv time). *Organization for Security and Co-operation in Europe*. 2014. <https://www.osce.org/ukraine-smm/117813> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 23.)

⁵⁹ Ferenc (szerk.), 2019. 291 o.

2. Térkép: A Donyeck-i és a Luhanszki Népköztársaság elhelyezkedése Ukraján belül.

Kép forrása: <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2022/02/mi-valtozik-a-szakadar-teruletek-fuggetlensegevel>

Az jól látható, hogy a szeparatizmus a főleg az oroszok lakta területeken volt a legerősebb, azonban támogatottságuk eltérő volt régióként és városokként is. Harkovban a szeparatizmus 2 napig tartott, az Odesszai Népköztársaság kikiáltását tulajdonképpen csak álhírként lehet kezelni, a mariupoli tüntetések pedig hamar lenyugodtak. Azonban az ország legkeletibb és leginkább oroszok lakta területein, Donyeckben és Luhanszkban a szeparatizmus kifejezetten erősnek bizonyult, olyannyira, hogy az ukrán hatóságok sem a lázongásokat nem tudták leverni, sem a 2014. május 11-én mindkét szakadár „köztársaság” területén megrendezett függetlenségi népszavazást nem tudta megakadályozni. A népszavazások a donyecki és luhanszki szeparatisták fegyveres csoportjaik által felügyelt területeken zajlottak. A népszavazást egy állami, illetve nemzetközi szervezet sem hagyta jóvá, jogszerűségét nem biztosították sem az ENSZ, sem az EBESZ megfigyelői.⁶⁰ A referendum Donyeckben a

⁶⁰ Nataliia Kasianenko: *Internal Legitimacy and governance in the absence of recognition: the cases of the Donetsk and Luhansk „People’s Republics”*. Fresno, Ideology and Politics, 2019. 119-120 o. <https://ideopol.org/wp-content/uploads/2019/11/ENG.%201.7.%20Kasianenko%20FIN.pdf>. Utolsó elérési ideje: 2022. november 15.)

függetlenség 89%-os támogatottságával, míg Luhanszkban 96%-os támogatottsággal zárult.⁶¹ A Donyecki és a Luhanszki Népköztársaság ezzel a lépéssel megerősítette belső legitimitását. A két *de facto* országot azonban ekkor még Oroszország sem ismerte el. A két szakadár állam nemzetközi elismerésére 2022-ig egyedül Dél-Oszétia részéről került sor,⁶² mely állam szintén nem rendelkezik nemzetközi elismertséggel.

⁶¹ Luke Harding: Ukraine: pro-Russia separatists set for victory in eastern region referendum. *The Guardian* internetes oldala. 2014. <https://www.theguardian.com/world/2014/may/11/eastern-ukraine-referendum-donetsk-luhansk> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 23.)

⁶² Seregi Karpov: South Ossetia recognizes independence of Donetsk People's Republic. *TASS Russian News Agency* internetes oldala. 2014. <https://tass.com/world/738110> (Utolsó elérés ideje: 2022. október 23.)

3 A Donyeck és a Luhanszki Népköztársaság politikai és közjogi berendezkedése

3.1 A Donyeck Népköztársaság politikai berendezkedése

3.1.1 Jelentősebb személyek és események a Donyeck Népköztársaság kezdeti időszakában

A Donyeck régióban felszított szeparatista szeleket egy oroszbarát ukrán militáns nacionalista, Pavel Gubarev tudta leginkább befogni. Személye a 2014-es Anti-majdan előtt alig volt ismert,⁶³ az események forgatagában azonban mégis ő volt az, aki leginkább kiemelkedett. Ő alapította meg a Donbasszi Népi Milíciát, illetve 2014. március 1-én „megválasztatta” magát Donyeck népi kormányzójává. Pár nappal később az ukrán titkosszolgálat letartóztatta és elszállíttatta. A donyECKi adminisztrációs épület megrohanásakor és elfoglalásakor a békétlen tüntetők szabadon bocsátását követelték.⁶⁴ Gubarev helyettese volt az oroszbarát fegyveres erők élén Denis Pushilin, aki igen nagy ívű karriert futott be a szeparatisták körében. 2014. április 7-én a Donyeck Népköztársaság „kormányának” egyik vezető szereplője lett. Pushilin a tüntetések előtt is próbálkozott politikai szerepet vállalni. A 2013-as ukrán parlamenti választásokkor képviselőjelöltként el is indult a Donyec Köztársaság mozgalom színeiben, de a szavazatok mindössze 0,08%-át tudhatta magáénak.⁶⁵ A Népi Milícia mellett a 2005-ben alapított Donyec Köztársaság aktivistái is erősen próbálkoztak kivenni részüket a hatalomból. A mozgalom egyik alapítója, Andrej Purgin a spontán megalakult „Néptanács” elnöke lett,⁶⁶ míg a másik alapító, Oleg Frolov Purgin helyettese lett. A donyECKi adminisztrációs épület megrohanását és elfoglalását egy bányavillanyszerelő, Alekszandr Zaharcenko vezette, akinek a kezében összpontosult a tényleges hatalom.⁶⁷ A harcok Zaharcenko vezetése alatt kezdtek el leginkább kiéleződni és eldurvulni, illetve az ő vezetése alatt szilárdult meg a Donyeck Népköztársaság is.⁶⁸

⁶³ Pavel Gubarev. *Prabook internetes oldala*. 2021. <https://prabook.com/web/pavel.gubarev/2181159> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁶⁴ Halya Coynash: Putin's Neo-Nazi Helpers. *Kharkiv Human Rights Protection Group internetes oldala*. 2014. <https://khpgr.org/en/1394442656> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁶⁵ Denis Pushilin. *Putin's List internetes oldala*. 2019. <https://www.spisok-putina.org/en/personas/pushilin-2/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁶⁶ Пургин Андрей Евгеньевич. *Politrada internetes oldala*. 2022. <https://politrada.com/dossier/Andrey-Evgenevich-Purgin/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁶⁷ Aleksander Vasovic: Ex-electrician backed by Putin helps unite Ukraine rebels. *Reuters internetes oldala*. 2015. Forrás: <https://www.reuters.com/article/uk-ukraine-crisis-zakharchenko-idUKKBN0LE1DZ20150210> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁶⁸ Ibid.

A különböző katonai vezetők (köztük Pushilin és Zaharcsenko) és oroszbarát civilekből összeállt Donyeck-i Népköztársaság Legfelsőbb Tanácsa, mely 2014. május 14-én fogadta el a Donyeck-i Népköztársaság alkotmányát. Az alkotmány preambulumban már kilátásba helyezték Oroszországhoz való csatlakozásukat, de legalábbis az „orosz-világhoz” való tartozásukat. Az alkotmány több pontja is kitér arra, hogy mi történik a Donyeck-i Népköztársasággal ha egy föderatív állam részévé válna.⁶⁹ Természetesen kétség nem fér hozzá, hogy ez a föderatív állam az Oroszországi Föderációt jelenti. Az alkotmány külsőségeiben és tartalmában biztosít minden demokratikus és emberi jogot,⁷⁰ kijelenti, hogy a Donyeck-i Népköztársaság demokratikus jogállam,⁷¹ és megjelenik a népszuverenitás elve is.⁷² Azonban beszámolók alapján ez valóban csak formaiság, és a Donyeck-i Népköztársaság karhatalma rendszeresen megsérti az emberi és szabadságjogokat. Ezek az esetek azt bizonyítják, hogy az alkotmány pusztán a szakadár köztársaság belső legitimitásának megteremtésére volt hivatott, de az abban foglaltak nem kötelezik az államot bizonyos jogok tiszteletben tartására, illetve az alkotmányban vállalt kötelezettségek betartására. Erre kitűnő példát mutat egy donyecki blogger, Fasik Donyeckij esete.⁷³ A blogger elmondása szerint kritikus hangvétele, ukránbarát véleményformálása és gondolat nyilvánítása miatt a Donyeck-i Népköztársaság állambiztonsági minisztériuma körözi őt,⁷⁴ ami a Donyeck-i Népköztársaság részéről a saját alkotmányával ellentétes, mivel alkotmánya biztosítja a gondolat- és szólásszabadságot.⁷⁵ Egy másik eset, ami szintén azt támasztja alá, hogy az alkotmány csak formálisan védi az állampolgárokat, az Vaszil Ivanyuk görögkatolikus pap esete. A görögkatolikus pap elmondása szerint, a Donyeck-i Népköztársaság területén a görögkatolikus egyház minden tagja, a papok és a hívők is veszélynek vannak kitéve vallási meggyőződésük miatt. A görögkatolikus papot saját elmondása szerint, egy szakadár által birtokolt ellenőrző ponton csak azért nem kutatták át, mert azt gondolták róla, hogy a moszkvai patriarchátushoz tartozik.⁷⁶

⁶⁹ Constitution of the Donetsk People's Republic. https://web.archive.org/web/20220225023221/https://dnrsovet.su/doc/constitution/constitution_06.03.2020.docx (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁷⁰ Ibid. art. 12-53.

⁷¹ Ibid. art. 1.

⁷² Ibid. art. 2.

⁷³ Eperjesi Ildikó – Olkeszandr Kacsura: *Sorskönyv a frontról. Háborús foszlányok*. Budapest, Kossuth, 2019. 354 o.

⁷⁴ Ibid. 354-356 o.

⁷⁵ Constitution of the Donetsk Peoples's Republic, art. 22. sec. 1.

⁷⁶ Eperjesi – Kacsura, 2019. 292-293 o.

3.1.2 A Donyeck-i Népköztársaság törvényhozó és végrehajtó hatalma a Donyeck-i Népköztársaság alkotmánya alapján

A fentiek alapján az állapítható meg, hogy a Donyeck-i Népköztársaság alkotmányában (továbbiakban: az alkotmány) foglalt bizonyos ideológiai alapon bekerülő polgári és emberi szabadságjogok pusztán formalitásként jelennek meg, és a hatalom nem tulajdonít nekik kifejezetten nagy és mérvadó szerepet. Azonban az alkotmány magában foglal néhány gyakorlati elemet, amik alapján megalkották a Donyeck-i Népköztársaság belső állami működését. A bírói hatalomról és az igazságszolgáltatás rendszeréről azért nem írok a jelenlegi munkámban, mert az állam működését tekintve nem tartom kiemelt jelentőségűnek. Annyit azonban érdemes megjegyezni, hogy a Donyeck-i Népköztársaságban nem működik alkotmánybíróság, mely tény igencsak „beárazza” az alkotmány jogállamisági klauzuláját. Magát az alkotmányt napjainkig 7 alkalommal módosították, legutoljára 2020-ban.⁷⁷ Az alkotmány kimondja a hatalmi ágak elválasztását is.⁷⁸

A Donyeck-i Népköztársaság törvényhozó szerve a Néptanács. Az alkotmány alapján a Néptanács 100 képviselőből áll, akiket 4 éves időszakra választanak.⁷⁹ Választhatóság szempontjából érdemes kiemelni, hogy a választásokon nem csak a Donyeck-i Népköztársaság állampolgárai, hanem az Oroszországi Föderáció választásra jogosult állampolgárai is indulhatnak, mint képviselőjelöltek.⁸⁰ A képviselőket közvetlenül és titkosan választanak a donycki állampolgárok. Az aktív választójog általános és egyenlő.⁸¹ A Néptanács lényegét tekintve nem tér el más, európai törvényhozó szervektől. A Néptanács elnökét a Néptanács választja meg minősített többséggel,⁸² illetve a Néptanács választja meg a Donyeck-i Népköztársaság Minisztertanácsának (végrehajtó hatalom) elnökét és tagjait. A Néptanács feladatai közé tartozik többek között a törvények és határozatok elfogadása, módosítása, értelmezése. Jóváhagyja a költségvetést, népszavazást írhat ki, a Minisztertanács elnöke ellen bizalmatlansági indítványt kezdeményezhet.⁸³

A Minisztertanács a Donyeck-i Népköztársaság végrehajtó hatalma, kormánya. A kormány a Minisztertanács elnökéből, annak helyetteséből és a miniszterekből áll.⁸⁴ A

⁷⁷ Подробнее на сайте Народного Совета ДНР. A Donyeck-i Népköztársaság Néptanácsának hivatalos internetes oldala. 2022. <https://web.archive.org/web/20220225023221/https://dnrsovet.su/konstitutsiya/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁷⁸ Constitution of the Donetsk Peoples's Republic. art. 6. sec. 1.

⁷⁹ Ibid. art. 63. sec. 1-3.

⁸⁰ Ibid. art. 65. sec. 1.

⁸¹ Ibid. art. 64.

⁸² Ibid. art. 66. sec. 1.

⁸³ Ibid. art. 69.

⁸⁴ Ibid. art. 75. sec. 1-9.

miniszterek és Minisztertanács elnökének személyének kinevezéséről a Néptanács dönt a Donyeck-i Népköztársaság elnökének (továbbiakban: az elnök) ajánlásával. Ha jelöltet a Néptanács kétszer elutasította, az elnök szabadon választhat kormányfőt a Néptanács beleegyezése nélkül.⁸⁵ A Minisztertanács hatáskörét tekintve teljesen megegyezik az európai gyakorlat mutatta normákkal. Irányítja a társadalmi- gazdasági fejlődést, egységes állami politikát dolgoz ki, költségvetési tervezetet állít össze, társadalmi és gazdasági programtervezetet határoz meg, fogad el, és éves szinten számol be róla.⁸⁶

Az Alkotmány kimondja, hogy a Donyeck-i Köztársaság államfője az elnök. Az alkotmány alapján az elnök az emberi és polgári jogok teljesülésének garanciája, meghatározza a Donyeck-i Népköztársaság bel- és külpolitikájának fő irányát, képviseli a Donyeck-i Népköztársaságot a nemzetközi kapcsolatokban, illetve nemzetközi szerződéseket ír alá.⁸⁷ Az elnököt a Donyeck-i Népköztársaság állampolgárai közvetlenül és titkosan választják öt évre. Az elnöki tisztséget ugyanaz a személy nem töltheti be két egymást követő ciklus után. Elnöknek bármely 30. életévét betöltött donyECK-i állampolgár választható.⁸⁸ Az elnök hatáskörébe tartozik a Minisztertanács elnökének kinevezése, a kormány lemondatása, joga van elnökölni a Minisztertanács ülésein és részt venni a Néptanács ülésein.⁸⁹ Ő a fegyveres erők főparancsnoka, törvényeket kezdeményezhet, rendeleteket hozhat,⁹⁰ aláírja, kihirdeti, illetve elutasíthatja a Donyeck-i Népköztársaság törvényeit.⁹¹

A fentiek nyomán és az alkotmány alapján az állapítható meg, hogy a Donyeck-i Népköztársaság kormányformáját tekintve félprezidenciális, amelyben a törvényhozó és végrehajtó hatalom külön van választva, de az államfő mindkét hatalmi ágat tekintve rendelkezik bizonyos jogosítványokkal.

3.1.3 A Donyeck-i Népköztársaság politikai élete és politikai szereplői

A Donyeck-i Népköztársaság első parlamenti és elnöki választását 2014. november 2-án tartották, miután Ukrajna, Oroszország és a szakadár régiók vezetői megállapodtak a Minszki Egyezményben a harcok azonnali befejezéséről, és nem utolsósorban Donyeck és Luhanszk

⁸⁵ Ibid. art. 76.

⁸⁶ Ibid. art. 77.

⁸⁷ Ibid. art. 56.

⁸⁸ Ibid. art. 57.

⁸⁹ Ibid. art. 59. sec. 2.

⁹⁰ Ibid. art. 60. sec. 1.

⁹¹ Ibid. art. 59. sec. 5-18.

régiók Ukrajna fennhatósága alatt maradásáról.⁹² A választások kiírását a nemzetközi közösség elítélte, és a Minszki Egyezmény megsértéseként tartotta számon.⁹³

A legelső politikai párt ami a Donyecki Népköztársaság kikiáltása után létrejött, a Donyecki Népköztársaság Kommunista Pártja volt, mely 2014. október 8-án alakult meg.⁹⁴ Vezetője egy ukrán kommunista, Boris Litvinov volt.⁹⁵ A választások előtt még két párt alakult meg. Az egyik a városi és regionális mozgalomból szerveződött Donyec Köztársaság, a régi alapítók, Pulign és Frolov, illetve Pushilin és Zaharcenko vezetésével, mely párt inkább szocialista beállítottságú, valamint a Szabad Donbasz szervezet, mely ezzel ellentétben nacionalista vonalat képvisel⁹⁶ Donyeck önjelölt népi kormányzójának, Gubarevnek a vezetésével.⁹⁷ A parlamenti választást a Donyec Köztársaság párt nyerte meg, a szavazatok 68%-ával.⁹⁸ A választásokon csak a Donyec Köztársaság és a Szabad Donbasz pártok állíthattak listát, azaz nem indulhatott olyan jelölt, amely ellenezte volna Donyeck kiszakadását Ukrajnából.⁹⁹ A végleges pártlistákat Moszkvában állították össze, melyen a kommunista pártnak is juttattak 3 mandátumot, de a Donyecki Népköztársaságban elindult dekommunizációs folyamat lépéseként a kommunistákat 2016-ban megfosztották mandátumaiktól.¹⁰⁰

A 2014. november 2-án tartott parlamenti választásokkal párhuzamosan zajlott az elnökválasztás is. Az elnöki posztért három jelölt indult, köztük Alekszandr Zaharcenko, aki a szavazatok 78%-át szerezte meg.¹⁰¹ A részvételi arány mindkét választás esetében 61% volt.¹⁰²

⁹² Minsk Protocol. *Peacemaker internetes oldala*. <https://www.peaceagreements.org/viewmasterdocument/1363> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁹³ President deplores holding of so-called 'elections' in Donetsk and Luhansk. *Council of Europe hivatalos internetes oldala*. 2014. <https://pace.coe.int/en/news/5271/president-deplores-holding-of-so-called-elections-in-donetsk-and-luhansk> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁹⁴ Mikhail Pochuyev: Communist Party created in Donetsk People's Republic. *TASS Russian News Agency*. 2014. <https://tass.com/world/753337> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁹⁵ Boris Alekseevich Litvinov. *Open Sanctions internetes oldala*. 2022. <https://www.opensanctions.org/entities/Q17442753/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁹⁶ Donetsk People's Republic. *Parties and Elections in Europe internetes oldala*. 2018. <http://www.parties-and-elections.eu/dnr.html> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁹⁷ ЦИК ДНР огласил итоговые цифры результатов выборов 2 ноября. *DNR Today internetes oldala*. 2014. <https://web.archive.org/web/20141104053933/http://dnr.today/news/cik-dnr-oglasil-itogovye-cifry-rezultatov-vyborov-2-noyabrya/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

⁹⁸ Донецькі бойовики за ніч порахували голоси: "переміг" Захарченко. *Ukrainska Pravda*. 2014. <https://www.pravda.com.ua/news/2014/11/3/7043027/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

⁹⁹ Inna Kuprijanova: Ukraine rebels vote. *DW internetes oldala*. 2014. <https://www.dw.com/en/ukraine-rebels-hold-election-in-face-of-international-criticism/a-18034777> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹⁰⁰ Dmitrij Kirillov-Vlagyimir Dergacsev: Коммунисты Донбасса просят защиты у Зюганова. *Gazeta internetes oldala*. 2016. https://web.archive.org/web/20161004190158/https://www.gazeta.ru/politics/2016/05/19_a_8254373.shtml (Utolsó elérési ideje: 2022. november 17.)

¹⁰¹ ЦИК ДНР огласил итоговые цифры результатов выборов 2 ноября. *DNR Today internetes oldala*. 2014.

¹⁰² Donetsk People's Republic. *Parties and Elections in Europe internetes oldala*. 2018.

Természetesen kétség nem férhet hozzá, hogy a választások manipuláltak és teljesen törvénytelenek voltak. Ezt mi sem bizonyítja jobban, minthogy a választások online formában is lebonyolíthatók voltak, ami súlyos aggályokat vethet fel ebben az esetben,¹⁰³ illetve mint már írtam, a pártlistákat Moszkvában állították össze, emellett a Donyecki Népköztársaság Minisztertanácsának első elnöke Alekszandr Boroday, egy moszkvai orosz politikus volt, aki ugyanekkor az Egységes Oroszország párt és az Állami Duma tagja is mind a mai napig.¹⁰⁴

Alekszandr Zaharcenko 2018. augusztus 31-én bombamerénylet következtében meghalt. Helyére a Néptanács Denis Pushilint választotta meg mint ügyvivőt.¹⁰⁵ A merénylet esetében nem zárható ki, hogy belpolitikai leszámolás történt, mivel a merénylet után Zaharcenko két fontos tanácsadója is Oroszországba menekült.¹⁰⁶ Ugyanebben az évben november 11-én megtartották az újabb parlamenti és elnökválasztásokat.¹⁰⁷ A parlamenti választást újra a Donyec Köztársaság nyerte meg a szavazatok 72%-ával, illetve az elnökválasztást is a Donyec Köztársaság jelöltje, az eddig is ügyvivő Denis Pushilin nyerte meg.¹⁰⁸ A választásokat ebben az esetben is elítélte a nemzetközi közösség és törvénytelennek ismerte el.¹⁰⁹ Az újabb választások lebonyolításával a Donyecki Népköztársaság megszegte a második Minszki Egyezményt is.¹¹⁰

3.2 A Luhanszki Népköztársaság politikai berendezkedése

3.2.1 A Luhanszki Népköztársaság első napjai

A luhanszki regionális adminisztrációs épület lerohanására 2014. március 2-án került sor. Az események vezetője a „Luhanszki Gárda” nevű Kijev által terrorista szervezetnek

¹⁰³ Inna Kuprijanova: Ukraine rebels vote. *DW internetes oldala*. 2014. <https://www.dw.com/en/ukraine-rebels-hold-election-in-face-of-international-criticism/a-18034777> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹⁰⁴ Boroday Alexander Yurivich. *War & Sanctions internetes oldala*. 2022. <https://sanctions.nazk.gov.ua/en/sanction-person/823/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹⁰⁵ Denis Pushilin. *Putin's List internetes oldala*. 2019.

¹⁰⁶ Парламент ДНР сменил исполняющего обязанности главы республики. *Meduza internetes oldala*. 2018. <https://meduza.io/news/2018/09/07/parlament-dnr-smenil-ispolnyayuschego-obyazannosti-glavy-respubliki> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹⁰⁷ Maria Zakharova: Donbass elections helped avert chaos after DPR leader's murder, says Russian diplomat. *TASS Russian News Agency internetes oldala*. 2018. <https://tass.com/world/1031101> (utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹⁰⁸ Lugansk People's Republic. *Parties and Elections in Europe internetes oldala*. 2018. <http://www.parties-and-elections.eu/lnr.html> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹⁰⁹ Matthias Williams-Anton Zverev: Separatist-held regions hold elections in eastern Ukraine. *Reuters internetes oldala*. 2018. <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-donetsk-election/separatist-held-regions-hold-elections-in-eastern-ukraine-idUSKCN1NG045> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹¹⁰ Minsk Memorandum of 19 September 2014. *Peacemaker internetes oldala*. <https://www.peaceagreements.org/viewmasterdocument/1362> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

minősített mozgalom alapítója, Alekszandr Haritonov volt,¹¹¹ aki pár nappal később a donyecki eseményekhez hasonlóan kikiáltotta magát Luhanszk népkormányzójává.¹¹² Nem sokkal később az ukrán titkos szolgálat őrizetbe vette és Kijevbe szállította.¹¹³ Letartóztatása után helyét Valerij Bolotov vette át, aki korábban egy veterán szövetség elnöke volt. Az ő vezetése alatt történt a Luhanszki Népköztársaság kikiáltása is.¹¹⁴ Bolotov 2014. augusztusában lemondott, helyére Igor Plotnickij került, aki korábban a szovjet hadsereg berkein belül szolgált mint tartalék őrnagy, majd a Szovjetunió szétesése után vállalkozásokba kezdett.¹¹⁵

A luhanszki szeparatizmus némileg más mintát mutat mint a donyecki. A Minszki Egyezményig a régióban két hatalmi tényezői is harcolt a szakadárok oldalán, mind kettő magáénak követelve a régió feletti hatalmat. Az egyik ilyen tényező a már fent bemutatott népköztársasági gárda Plotnickij vezetésével. A másik fél a Nyikolaj Kozicin vezette „kozák” csapatok voltak. Kozicint leginkább úgy lehetne jellemezni mint hivatásos felforgató. A Szovjetunió felbomlása után harcolt Abháziaiban, a Hegyi Karabakhban, a Dnyesztermellékben, és a csecsen háborúban is. Kozicin az általa megszállt területeket nem ismerte el a Luhanszki Népköztársaság területeként, hanem azokat az Orosz Birodalom részeinek vélte.¹¹⁶ Kozicin mellet meg kell említeni Pavel Dremovot, aki szintén kozák atamánnak nevezte ki magát, valamint szándéka volt az általa elfoglalt városokból megalapítani a Kozák Népköztársaságot.¹¹⁷

A hatalmi harcokból a Luhanszki Népköztársaság került ki győztesen. Moszkvának minden bizonnyal kényelmetlen volt az a helyzet, hogy többen is megpróbálják a hatalmat magukhoz ragadni. A *divide et impera* -elv alapján így az ukrán erőknek lehetősége lett volna luhanszki helyzetük megerősítésére, a szeparatista és orosz önkéntes erők visszaszorítására és a régió pacifikálására. Ezt Moszkva nyilvánvalóan nem engedhette volna meg, így a régió

¹¹¹ В Луганске участники "русской весны" захватили ОГА и просят у Путина ввести войска. *Ukrainska Pravda internetes oldala*. 2014. <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/03/2/7017106/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹¹² В Луганске на митинге избрали "народного губернатора". *Korrespondent.net internetes oldala*. 2014. <https://web.archive.org/web/20140315145349/https://korrespondent.net/ukraine/politics/3315551-v-luhanske-na-mytynhe-yzbraly-narodnoho-hubernatora> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹¹³ Security Service of Ukraine hivatalos internetes oldala. https://web.archive.org/web/20140315020701/https://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=122702&cat_id=39574 (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹¹⁴ Vlagyimir Dergacsov: Умер первый глава ЛНР Валерий Болотов. *RBC.ru internetes oldala*. 2017. <https://web.archive.org/web/20170129144230/http://www.rbc.ru/politics/27/01/2017/588b600e9a79476e71db84f8> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹¹⁵ Valerij Melnyikov: Биография Игоря Плотниченко. *RIA Novosti internetes oldala*. 2014. <https://ria.ru/20140820/1020769832.html> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹¹⁶ Nikolaj Gorokhov: ДОСЬЕ НА 10 ГЛАВНЫХ ТЕРРОРИСТОВ ДОНБАССА. *Gorduna.com internetes oldala*. 2015. <https://web.archive.org/web/20151214092825/http://gordonua.com/specprojects/terrorlist.html> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

¹¹⁷ Sabra Ayres: Opportunists take advantage of eastern Ukraine leadership confusion. *Aljazeera America internetes oldala*. 2014. <http://america.aljazeera.com/multimedia/2014/11/donetsk-ukraine-leadership.html> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 18.)

további befolyás alatt tartása érdekében a legnagyobb területi kiterjedéssel bíró tényezőt választotta, mint Luhanszk egyedüli birtokosát.

3.2.2 A Luhanszki Népköztársaság alkotmányos berendezkedése

A Donyeck-i Népköztársasághoz hasonlóan a Luhanszki Népköztársaság is meghozta a saját alkotmányát (továbbiakban: az alkotmány) 2014. május 18-án.¹¹⁸ A két alkotmány nagyon sok mindenben egyezik, azonban van néhány eltérés. Az alkotmány a donyeck-ihez hasonlóan kimondja, hogy a Luhanszki Népköztársaság demokratikus és szociális jogállam.¹¹⁹ Ezt a kijelentést a donyeck-ihez hasonló módon szintén „beárazza” az tény, hogy Luhanszk esetében sem működik alkotmánybíróság, valamint mindkét szakadár államban létezik a halálbüntetés intézménye.¹²⁰

A Luhanszki Népköztársaság államfője az elnök, aki a végrehajtó hatalom feje is,¹²¹ de nem azonos a végrehajtó hatalom szervének elnökével.¹²² Az elnök hivatalának betöltése ideje alatt nem viselhet más tisztséget, és nem lehet tagja a törvényhozás szervének,¹²³ rendeletet hozhat¹²⁴ és törvényjavaslatot tehet.¹²⁵ Személyét a Köztársasági Gyűlés választja meg 5 évre, két egymást követő ciklusnál többször nem töltheti be az elnöki tiszteket ugyanaz a személy.¹²⁶

A Luhanszki Népköztársaság törvényhozó testülete a Köztársasági Gyűlés. A Köztársasági Gyűlés 50 tagját 5 évre választják közvetlenül titkos szavazással.¹²⁷ A szavazati jog egyenlő és általános.¹²⁸ Hatáskörei a Donyeck-i Népköztársaság Népgyűlésével megegyeznek.

A Luhanszki Népköztársaság végrehajtó szerve a Minisztertanács. A Minisztertanács (kormány) tagjai az elnök, a Minisztertanács elnöke, a miniszterek, valamint ezek helyettesei.¹²⁹ A Minisztertanács elnökét az elnök javaslatára a Köztársasági Gyűlés nevezi ki, a minisztereket

¹¹⁸ Constitution of the Lugansk People's Republic. *Worldconstitutions.ru internetes oldala*. 2014. <https://worldconstitutions.ru/?p=1096> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 18.)

¹¹⁹ Ibid. art. 1.

¹²⁰ Mansur Mirovalev: Donetsk and Luhansk: What you should know about the 'republics'. *Aljazeera internetes oldala*. 2022. <https://www.aljazeera.com/news/2022/2/22/what-are-donetsk-and-luhansk-ukraines-separatist-statelets> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 18.)

¹²¹ Constitution of the Lugansk People's Republic. art. 56. sec. 1.

¹²² Ibid. art. 75. sec. 4.

¹²³ Ibid. art. 56. sec. 5.

¹²⁴ Ibid. art. 60. sec. 1.

¹²⁵ Ibid. art. 72. sec. 1.

¹²⁶ Ibid. art. 57

¹²⁷ Ibid. art. 63.

¹²⁸ Ibid. art. 64. sec. 1.

¹²⁹ Ibid. art. 75.

azonban az elnök választja meg.¹³⁰ A Minisztertanács hatáskörei a Donyecki Népköztársaság Minisztertanácsával azonosak.

3.2.3 A Luhanszki Népköztársaság politikai berendezkedése

Az országban az első választásokat 2014. november 2-án rendezték meg a Donyecki Népköztársasághoz hasonlóan. Az első Minszki Egyezmény aláírói között ott szerepelt a Luhanszki Népköztársaság is, tehát elfogadta Ukrajna szupremáciáját területe felett. A választások megtartásával teljesen megszegte az első Minszki Egyezményben vállalt kötelezettségeit, ezért ki is vívta a nemzetközi közöség elítélését.¹³¹ A november 2-ai választásokon a Donyecki Népköztársasághoz hasonlóan 2 párt indult el, amelyeken kívül nincs is más működő (legális) politikai szervezet az országban. Az egyik ilyen párt a „Békét Luhanszknak” szerveződés.¹³² A párt programjában általános ígéreteket fogalmaznak meg, mint a Luhanszki Népköztársaság felépítése, az ország iparának és infrastruktúrájának helyreállítása. Nagy hangsúlyt fektet a nagyvállalatokkal való kooperációra, illetve törekszik a minél erősebb interakcióra Oroszországgal.¹³³ A másik luhanszki politikai párt a „Luhanszki Gazdasági Unió” szervezete. A párt 2014. október 7-én alakult Oleg Akimov szakszervezeti vezető, Jurij Pakholjuk bányász, Jurij Morozov földműves és Zinaida Naden, egy gabonafeldolgozó vállalat vezetője által. A párt programja leginkább a gazdasági kérdésekre fókuszál, és az ország ipari termelésének és agrár teljesítményének helyreállítása, azok potenciáljainak növelése a céljuk. Programjuk politikai vonulatában a Luhanszki Népköztársaság önállóságának megerősítése, független nemzeti politika megteremtése mellett állnak ki.¹³⁴ A Luhanszki Népköztársaság első parlamenti választását a Béke Luhanszknak párt nyerte meg a szavazatok 69%-ával, így az 50 fős Köztársasági Gyűlésben 35 helyet foglaltak el.¹³⁵ A győztes párt elnökjelöltje az addig is vezető pozícióban lévő Igor Plotnickij volt. Plotnickij elnöksége 2017 novemberében dicstelen véget ért. Igor Kornettel¹³⁶ 2017. november

¹³⁰ Ibid. art.76.

¹³¹ President deplores holding of so-called 'elections' in Donetsk and Luhansk. *Council of Europe hivatalos internetes oldala*. 2014.

¹³² Béke Luhanszknak párt hivatalos internetes oldala. <https://mir-lug.info/> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 19.)

¹³³ Ibid.

¹³⁴ Предприниматели ЛНР представили предвыборную программу. *Actualcomment.ru internetes oldala*. 2014. https://actualcomment.ru/predprinimateli_lnr_predstavili_predvybornuyu_programmu.html (Utolsó elérés ideje: 2022. november 19.)

¹³⁵ Lugansk People's Republic. *Parties and Elections in Europe internetes oldala*. 2018.

¹³⁶ A Luhanszki Népköztársaság belügyminisztere, Zaharcenko luhanszki szövetségese. Pavel Kanygin: Стыдные вопросы про ДНР и ЛНР. Чем они вообще отличаются? Что там происходит?. *Meduza internetes oldala*. 2017. <https://meduza.io/feature/2017/11/24/stydnye-voprosy-pro-dnr-i-lnr-chem-oni-voobsche-otlichayutsya-cto-tam-proishodit> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 19.)

21-én fegyveres férfiakkal körbevette a luhanszk városi adminisztrációs épületet ahol Plotnickij tartózkodott és lemondásra kényszerítette. Az akciót a Donyeck-i Népköztársaság fegyveresei is támogatták. Plotnickij Oroszországba menekült, majd november 24-én onnan jelentette be lemondását egészségügyi okokra hivatkozva. Plotnickij elmenekülése után Kornet egy ukrán kémelhárítási akció sikerességéről számolt be.¹³⁷ Plotnickij helyére Leonyid Pashecsniket nevezte ki a Köztársasági Gyűlés.¹³⁸ Pashecsnik korábban az ukrán titkosszolgálatnál szolgált, majd az Anti-majdan és a Luhanszki Népköztársaság kikiáltása után 2014. október 9-től annak állambiztonsági minisztere lett.¹³⁹ Korábban voltak konfliktusai Plotnickijjal,¹⁴⁰ így az ő hatalomra kerülése bizonyítja azt, hogy Plotnickij esetében is belpolitikai leszámolás történt, csakúgy mint Zaharcsenko esetében.

Az ország történelmének második parlamenti választására a donyeckivel azonos időben, 2018. november 11-én került sor.¹⁴¹ A résztvevők és az eredmény is változatlan az első választásokhoz képest. A választás nyertese a Béke Luhanszknak párt lett, mely a szavazatok immáron 71%-át söpörte be, ezzel 37 mandátumot szerzett az 50 fős Köztársasági Gyűlésben.¹⁴²

3.3 A Donyeck-i és Luhanszki Népköztársaság belső legitimitása

A két szakadár köztársaság működéséről megállapítható, hogy a Donyeck-i Népköztársaság félprezidenciális jellegű kormányformát mutat, ahol az államfő személyéről az állampolgárok közvetlen szavazás útján döntenek, míg a Luhanszki Népköztársaság prezidenciális jelleggel bír, ahol az államfőt a parlament választja, aki emellett erős jogosítványok birtokosa. Azonban adja magát a kérdés, hogy ezek a választások, a választásokon nyertes pártok, maga a törvényhozás tagjai, milyen legitimitással bírnak? Az

¹³⁷ Глава ЛНР Игорь Плотницкий ушел в отставку. *Meduza internetes oldala*. 2017. <https://meduza.io/news/2017/11/24/glava-lnr-igor-plotnitskiy-ushel-v-otstavku> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 19.)

¹³⁸ Народный совет ЛНР единогласно проголосовал за отставку Плотницкого. *MK.ru internetes oldala*. 2017. <https://www.mk.ru/politics/2017/11/25/narodnyy-sovet-lnr-edinoglasno-progolosoval-za-otstavku-plotnickogo.html> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 19.)

¹³⁹ Alexey Gots: Бывший СБУшник, которому дал медаль Ющенко. Кто такой новый главарь "ЛНР". *Espresso.ru internetes oldala*. 2017. https://ru.espresso.tv/article/2017/11/24/byvshyy_sbushnyk_kotoromu_dal_medal_yuschenko_kto_takoy_novyy_glavar_quotlnrquot (Utolsó elérési ideje: 2022. november 19.)

¹⁴⁰ Кто такой Пасечник и какой конфликт был у него с Плотницким. *Dnr24 internetes oldala*. 2017. <https://web.archive.org/web/20171125010618/http://dnr24.su/lugansk/20665-kto-takoy-pasechnik-i-kakoy-konflikt-byl-u-nego-s-plotnickim.html> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 19.)

¹⁴¹ Maria Zakharova: Donbass elections helped avert chaos after DPR leader's murder, says Russian diplomat. *TASS Russian News Agency*. 2018.

¹⁴² Lugansk People's Republic. *Parties and Elections in Europe internetes oldala*. 2018.

államok és rezsimjeik nemzetközi legitimitását a későbbiekben bővebben taglalom, így erről ebben a fejezetben nem ejtek szót.

A szakadár köztársaságok Ukrajnából való kiszakadásukat *de facto* függetlenségük kikiáltásuktól, *de jure* a függetlenségükről szóló népszavazás megtartásától számíthatjuk. Mint korábban írtam, a függetlenségi népszavazást csak és kizárólag a szeparatista fegyveres csapatok felügyelték.¹⁴³ A népszavazás lebonyolítása kísértetiesen hasonlít a magyarországi kékcédulás választásokhoz. A szakadár köztársaságok esetében is egy szavazatot többször lehetett leadni más-más szavazóhelyeken, illetve a rokonok és szomszédok nevében is lehetett szavazni.¹⁴⁴ Ezek mellett ugyanakkor úgy látszik, hogy a szakadár köztársaságok vezetői élvezik az állampolgárok bizalmát, ugyanakkor a szakadár államok polgárai az új állampolgárságuk mellett megtartották ukrán állampolgárságukat is.¹⁴⁵ Ez azt jelenti, hogy az itt élők nem rendelkeznek biztos jövőképpel, és bizalmuk is addig van az önjelölt vezetőkben, amíg azok biztosítani tudják számukra a biztonságot. A holnaptól való félelem ugyanakkor nem elég biztosíték egy illegitim rezsim fenntartása szempontjából. Az állampolgárok biztos támogatása a propaganda eszközeivel és a dezinformációk elterjesztésével nyerhető meg. A két szakadár régió területén ezért minden erővel blokkolják az ukrán média rádiós vagy televíziós sugárzását, melyek helyett agresszív oroszbarát és ukránellenes propagandát sugároznak a szakadár hatóságok az otthonokba. Az elszakadt területeken élők 91%-a néz vagy hallgat orosz propagandaműsorokat.¹⁴⁶ A szakadár vezetők és kormányaik megítélésén minden bizonnyal sokat javított az orosz pénzből finanszírozott lakásépítési és infrastruktúra helyreállítási program.¹⁴⁷ A szakadár köztársaságok pénzügyileg, katonailag és erőforrások tekintetében is erősen függenek Oroszország támogatásától. Az orosz költségvetés 0,6%-a fordul a Donyeck-i és a Luhanszki Köztársaság fenntartására. Donyeck esetében például a szakadár köztársaság költségvetésének 70%-a orosz támogatásokból van fedezve.¹⁴⁸ A szakadár területeken az átlagemberek keresete nem kielégítő. A Donyeck-i Népköztársaságban az átlag kereset havi 150 és 200 amerikai dollár között mozog.¹⁴⁹ Tehát egy donyecki átlagos állampolgárnak havi 58 és 78 000 forint közötti összegből kell megélnie. A Luhanszki Népköztársaságban a számok

¹⁴³ Kasianenko, 2019. 119 o.

¹⁴⁴ Olena Makarenko: Holding elections now will destabilize Donbas. *Euromaidan Press internetes oldala*. 2016. <https://web.archive.org/web/20190224173950/http://euromaidanpress.com/2016/06/27/94955/> (Utolsó megtekintés ideje: 2022. november 19.)

¹⁴⁵ Nataliia Kasianenko: *Statelessness and governance in the absence of recognition: The case of the 'Donetsk People's Republic'*. In.: Tendayi Bloom – Lindsey N. Kingston (szerk.): *Statelessness, governance, and the problem of citizenship*. Manchester, Manchester University Press, 2021. 112 o.

¹⁴⁶ Olena Makarenko: Holding elections now will destabilize Donbas. *Euromaidan Press internetes oldala*. 2016.

¹⁴⁷ Kasianenko, 2019. 124 o.

¹⁴⁸ Ibid. 124-125 o.

¹⁴⁹ Ibid. 125 o.

megrosszabb mutatóval rendelkeznek. Luhanszk esetében egy orvos havi 110, egy tanár havi 75 amerikai dollár átlagfizetéssel bír.¹⁵⁰

A fentiek alapján a szakadár államok belső legitimitását nagyrészt Oroszországnak köszönhetik, mivel az orosz segélyek nélkül a szakadár köztársaságoknak nem lenne elég pénzük finanszírozni saját működésüket. Másrészt köszönhetik az erőszakos orosz propagandának, mely minden háztartásba eljut. Az itt élő emberek azonban minden előtt békét és biztonságot kérnek. Azt fogják támogatni akitől azt megkapják. Ahogy a már fentebb említett ukrán blogger, Fasi Donyeckij nyilatkozta egyszer: „*az emberek még Zimbabwe fennhatóságát is elfogadnák, csak ne lőjenek...*”.¹⁵¹ A konfliktus 2014-es kitörése óta 1,5 millió ember hagyta el a területet Ukrajna irányába, illetve még 750 000 ember emigrált Oroszország felé.¹⁵² Oroszország annexiója után a Donyeck és Luhanszki Népköztársaság Moszkva fennhatósága alá került, azok területén *de facto* a későbbiekben az orosz alkotmányos keretek között fognak működni.

¹⁵⁰ Ibid. 125 o.

¹⁵¹ Eperjesi – Kacsura, 2019. 356 o.

¹⁵² Pavel Kanygin: Стыдные вопросы про ДНР и ЛНР. Чем они вообще отличаются? Что там происходит?. *Meduza internetes oldala*. 2017.

4 A Donyeck-i és a Luhanszki Népköztársaság függetlenségének és önrendelkezésének vizsgálata nemzetközi jogi szempontból

4.1 Az államiság kritériumainak érvényesülése a Donyeck-i és a Luhanszki Népköztársaság esetében

Az állam, mint fogalom és mint modern politikai entitás meghatározására nincs nemzetközileg elfogadott álláspont, illetve egyezmény. Egyetemesen elfogadott nemzetközi szerződés híján, a Nemzetközi Bíróság és a nemzetközi közösség az 1933-as Montevideoi Egyezményt¹⁵³ szokta alapul venni az állam meghatározására. A Montevideoi Egyezmény alapján egy államnak rendelkeznie kell állandó népességgel, meghatározott területtel, kormányzattal, és más államokkal való kapcsolatba lépés képességével.

4.1.1 A Donyeck-i és a Luhanszki Népköztársaság területisége

A fenti kritériumok közül a területiség kritériumára vonatkozóan állnak rendelkezésünkre a legpontosabb adatok. A Minszki Egyezményeket követően a két kvázi állam területi kiterjedése elérte *actio radius*-át, mely a Donyeck-i Népköztársaság esetében 7394 km²-t jelentett, a Luhanszki Népköztársaság esetében pedig 4123 km²-ig terjedt.¹⁵⁴ Az orosz-ukrán háború kitörése óta a két szakadár köztársaság orosz segítséggel¹⁵⁵ teljesen elfoglalta a Luhanszki, és nagyobb részben a Donyeck-i területek területét, így a közigazgatási egységek teljes, illetve nagyobb része a két szakadár köztársaság ellenőrzése alá került. Így a Luhanszki Népköztársaság területe 26 684 km²-re növekedett,¹⁵⁶ míg Donyeck esetében ezt nehezebb megbecsülni, mivel a szakadár köztársaság még az orosz hadsereg jelentős támogatása ellenére sem tudta teljes fennhatósága alá vonni a Donyeck-i területet.¹⁵⁷

¹⁵³ A Montevideoi Egyezmény egy regionális nemzetközi egyezmény volt, melyet az amerikai szuperkontinens államai írtak alá, és amely az államok jogait és kötelezettségeit írta le.

¹⁵⁴ Permanent representation of Ukraine to the Council of Europe. Council of Europe. 2016/ 31011/32-119/1-580. 5-6. o. <https://rm.coe.int/0900001680694a09> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 11.)

¹⁵⁵ A szakadárkatonai segítséget kérték Vlagyimir Putyintól. *Infostart internetes oldala*. 2022. <https://infostart.hu/kulfold/2022/02/23/a-szakadarak-katonai-segitseget-kertek-vlagyimir-putyintol> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 11.)

¹⁵⁶ Luhanszkit elfoglalták, most Donyeck egészére fókuszálnak az oroszok. *Euronews internetes oldala*. 2022. <https://hu.euronews.com/2022/07/05/luhanszkit-elfoglaltak-most-donyeck-egeszere-fokuszálnak-az-oroszok> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 11.)

¹⁵⁷ Intense fighting flares in Ukraine's Donetsk region. *Euractiv internetes oldala*. 2022. <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/intense-fighting-flares-in-ukraines-donetsk-region/> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

4.1.2 A Donyeck-i és a Luhanszki Népköztársaság népessége

Népesség szempontjából szintén nehéz pontos adatokat közölni a két kvázi állam tekintetében. Ennek egyik legalapvetőbb oka maga a háború. Azt, hogy hány ember vesztette életét az orosz agresszió következtében, csak a háború befejezte után fogjuk megtudni, és ekkor sem fognak pontos adatok állni a rendelkezésünkre. A másik fő ok az, hogy nem tudni hány ember menekült el a két szakadár állam területéről, akár Ukrajnába, akár Oroszországba a függetlenségük kikiáltása óta. Illetve arról sincsenek pontos adataink, hogy 2014-es kiszakadásuk mennyi élve születés, és mennyi halálozás történt. Mindezek ellenére teljesen nyilvánvaló, hogy a két kvázi állam nem lakatlan, és rendelkeznek lakossággal, így ennek a kritériumnak is eleget tesznek.

4.1.3 A Donyeck-i és a Luhanszki Népköztársaság kormányzatisága, és képessége más államokkal való kapcsolat felvételére az orosz annexióig

Kormányzatot tekintve mindkét kvázi állam rendelkezik alkotmánnyal, parlamenttel és kormánnyal, így létezik főhatalom ezekben a kvázi államokban. Egy önhatalmúlag kikiáltott állam esetében ezek a tényezők általában mindig teljesülnek, és nem is feltétlen nehéz őket megteremteni.

Az utolsó és egyben az államiság legmérvadóbb kritériuma, a más államokkal való kapcsolatba lépés képessége azonban igen ritkán tud teljesülni. Külkapcsolatok terén a két szakadár köztársaság már függetlenségük legelejétől felvették egymással a kapcsolatot, azonban két nemzetközileg el nem ismert állam kapcsolatfelvétele nem jelent többet, mint fából vaskarikát. E tekintetben azonban nagy előrelépést jelentett a 2014. szeptember 5-én megkötött Minszki Protokoll, melyet az EBESZ közvetítésével írt alá az orosz fél részéről Mihail Zarubov, ukrainai orosz nagykövet, az ukrán fél részéről Leonyid Kucsma, Ukrajna második elnöke, a Donyeck-i Népköztársaság feléről Alekszandr Zaharcsenko, a donyECK-i szeparatisták vezetője,¹⁵⁸ a Luhanszki Népköztársaság részéről pedig Igor Plotnickij, a luhanszki szeparatisták vezetője.¹⁵⁹ Ebben az egyezményben a felek a kétoldalú tűzszünetről, a konfliktus tárgyalásos úton való megoldásáról, és Ukrajna azon kötelezettségéről állapodtak meg, miszerint Ukrajna megadja a Donyeck-i és a Luhanszki területek egyes részeinek a „különleges

¹⁵⁸ Roman Goncharenko-Brend Johan: Ukrainian rebel leaders tend to die young. *DW internetes oldala*. 2018. <https://www.dw.com/en/alexander-zakharchenko-the-latest-ukrainian-rebel-leader-to-face-an-abrupt-death/a-45323653> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

¹⁵⁹ Separatist Leader In Ukraine's Luhansk Resigns Amid Power Struggle. *Radio Free Europe internetes oldala*. 2017. <https://www.rferl.org/a/ukraine-russia-luhansk-separatist-leader-plotnitsky-resigns/28875414.html> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

státuszt”.¹⁶⁰ A különleges státuszról szóló törvénytervezetet az ukrán parlament 2014. szeptember 16-án jóváhagyta, így az törvényerőre emelkedett.¹⁶¹ A tervezetet több ukrán képviselő bírálta, mivel teljesen ellentmond Ukrajna alkotmányának, mely problémát az ukrán kormány alkotmány módosítással és decentralizációval oldott volna meg.¹⁶² A törvény elfogadása azonban inkább történt kényszerből, mintsem elhatározásból. A Minszki Protokoll után két héttel 2014. szeptember 19-én szintén Minszkben aláírták a Minszki Memorandumot, mely a fegyverszünet pontos körülményeit tisztázta és megerősítette a Minszki Protokollt.¹⁶³ Az aláírók ebben az esetben is ugyanazok a személyek voltak. A két egyezményt, a kettő között eltelt rövid idő miatt nevezik együttesen első Minszki Egyezménynek.¹⁶⁴ Az első Minszki Egyezményt mind az ukrán, mind a szakadár felek következetesen megszegték, így az hatályát és érvényét veszítette. A második Minszki Megállapodás aláírására 2015. február 12-én került sor. Az aláírók személyei nem változtak. A legfőbb különbség abban állt az első és második egyezmény között, hogy mind az ukrán, mind az orosz, valamint a francia elnök és a német kancellár közös nyilatkozatot adott ki, melyben támogatásukat és reményeiket fejezik ki egy új egyezmény megkötéséhez. Ez a közös nyilatkozat soft law-nak számított, de erős politikai alapot biztosított a későbbi egyezménynek.¹⁶⁵ A második Minszki Egyezmény lényegét tekintve ugyanazt foglalta magába mint az első Minszki Egyezmény, így az azonnali tűzszünetet, az érintett területek különleges státuszának megadását, illetve közigazgatási választások megtartását a Donyeck-i és a Luhanszki területeken.¹⁶⁶

A más államokkal való kapcsolatfelvétel kritériumának tekintetében érdemes említést tenni a két szakadár köztársaság által kiadott útlevelekről. Oroszország részéről már 2014 szeptemberében elkezdődtek az orosz útlevelek kiadásai a szeparatisták által ellenőrzött területeken. Ez a lépés ekkor már előrevetíthette az orosz annexiót, de legalábbis *de facto* fennhatóságát a szakadár területeken.¹⁶⁷ Az első saját útleveleket a Luhanszki Népköztársaság

¹⁶⁰ Minsk Protocol. *Peacemaker internetes oldala*.

¹⁶¹ Limited self-rule in east Ukraine. *DW internetes oldala*. 2014.: <https://www.dw.com/en/ukraine-approves-special-status-for-rebel-held-east/a-17924099> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

¹⁶² Ukraine's Constitutional Reform Precludes Federalization or Special Status for Donetsk-Luhansk. *Refworld internetes oldala*. 2015. <https://www.refworld.org/docid/55a4ce864.html> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

¹⁶³ Minsk Memorandum of 19 September 2014. *Peacemaker internetes oldala*.

¹⁶⁴ Bizonyos források a Minszki Protokollt és a Minszki Memorandumot két külön egyezmények tartják, így ezek a források olykor három Minszki Egyezményt tartanak számon.

¹⁶⁵ Tevelyné Kulcsár Andrea: *A harmadik minszki megállapodás: törékeny esély a politikai rendezésre*. Budapest, Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2015. 3 o.

¹⁶⁶ Package of measures for the Implementation of the Minsk agreements. *Peacemaker internetes oldala*. https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/UA_150212_MinskAgreement_en.pdf (Utolsó elérés ideje: 2022. november 16.)

¹⁶⁷ Agnia Grigas: Separatists Launch New “Passportization” Strategy in Eastern Ukraine. *Atlantic Council internetes oldala*. 2016. <https://web.archive.org/web/20161009042223/http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new->

bocsátotta ki 2015-ben, majd 2016-ban a Donyecki Népköztársaság is követte példáját.¹⁶⁸ A Luhanszki Népköztársaság esetében a kiadott útlevelek száma meghaladja a 700 000 darabot,¹⁶⁹ a Donyecki Népköztársaság esetében a 415 000 darabot,¹⁷⁰ míg az Oroszország által kiadott útlevelek száma a 720 000-et.¹⁷¹ A szakadár köztársaságok által kiadott útleveleket Oroszországon és a két szakadár államon kívül sehol máshol nem lehet használni, sőt, az orosz annexió óta már Oroszország sem fogadja el ezeket az útleveleket, mivel mind Donyecket, mind Luhanszkot az Orosz Föderáció teljesen egyoldalúan és törvénytelenül, de *de jure* saját részeként kezeli.¹⁷²

A legtöbb kvázi állam, amelyek fegyveres úton, erőszakkal szerzik meg függetlenségüket, a nemzetközi jog több alapelvét és *ius cogens*-ét is megsértik, valamint a legtöbb esetben minden ilyen cselekményre egy harmadik fél külső beavatkozására is szükség van, mely szintén súlyosan sérti a nemzetközi jogot és a nemzetközi közösséget. Ezek után érthető, hogy az önhatalmúlag kikiáltott államokat a nemzetközi közösség miért vonakodik elismerni. A Donyecki Népköztársaság és a Luhanszki Népköztársaság esetében ez a tipikus helyzet fennáll. Mint már korábban írtam, a két entitást 2022-ig csak Dél-Oszétia ismerte el, mely állam szintén nem élvezi a nemzetközi elismertséget, csak Oroszország, Nicaragua, Venezuela, Szíria és Nauru részéről.¹⁷³ Egy nemzetközileg el nem ismert állam bár formailag el tud ismerni egy másik nemzetközileg el nem ismert államot, annak semmi következménye és tartalma nincsen, így ebben az esetben a népköztársaságok dél-oszétiai elismerése teljesen irreleváns.

Mint már korábban írtam, az első ENSZ tag ami elismerte az kelet-ukrajnai szakadárokat, az Oroszország volt, majd ezt követően ismerte el Szíria és Észak-Korea is. De miért nem ismerte el Oroszország őket sokkal hamarabb, akár azonnal 2014-es kikiáltásukat követően? Ha egy mintát akarunk felvázolni arról, hogy Oroszország 1991 után hogyan szélesíti

[atlanticist/separatists-launch-new-passportization-strategy-in-eastern-ukraine#.VvODFUYJn8c.twitter](https://atlanticist.com/separatists-launch-new-passportization-strategy-in-eastern-ukraine#.VvODFUYJn8c.twitter) (Utolsó elérés ideje: 2022. november 16.)

¹⁶⁸ Kasianenko, 2019. 121 o.

¹⁶⁹ LPR Interior Ministry issues 700,000 republic passports since 2015. *Lugansk Media Centre internetes oldala*. 2022. <https://lug-info.com/en/news/lpr-interior-ministry-issues-700-000-republic-passports-since-2015> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 16.)

¹⁷⁰ Kasianenko, In.: Bloom – Kingston (szerk.), 2021. 114 o.

¹⁷¹ Russia has issued 720,000 fast-track passports in separatist-held areas of eastern Ukraine. *Euronews internetes oldala*. 2022. <https://www.euronews.com/2022/02/17/russia-has-issued-720-000-fast-track-passports-in-separatist-held-areas-of-eastern-ukraine> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 16.)

¹⁷² Russia Won't Recognize Its Own Passports. *Kyiv Post internetes oldala*. 2022. <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/russia-wont-recognize-its-own-passports.html> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 16.)

¹⁷³ Richard Foltz: South Ossetia: The case for international recognition. *The Conversation internetes oldala*. 2019. <https://theconversation.com/south-ossetia-the-case-for-international-recognition-118299> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

ki, vagy éppen szerez katonai vagy politikai fennhatóságot más államok területén, akkor azt látjuk, hogy az általa felbújtott, vagy támogatott *de facto* államokat sosem ismerte el azonnal a kikiáltásuk után. Abházia és Dél-Oszétia (mindkettő utóbbi kikiáltása 1992-ben történt¹⁷⁴) csak a 2008-as orosz-grúz háborút követően lettek elismerve Oroszország által, majd más oroszbarát államok által is a későbbiekben. A Dnyeszter Menti Köztársaság esetében pedig Oroszország mai napig, még a Donyeck és a Luhanszki Népköztársaságok után sem ismerte el Transznisztriait.¹⁷⁵ Azonban ha *de jure* nem is, *de facto* mégis elismerte, mivel Transznisztria területén létesült orosz konzulátus, illetve Moszkvában is található transznisztria képviselő. ¹⁷⁶ Mind Abháza, Dél-Oszétia és Transznisztria is csak az orosz katonai és titkosszolgálati jelenlétnek köszönheti fennállását.¹⁷⁷ Orosz katonai segítség nélkül ezek a *de facto* államok napokon belül elbuknának, és visszakerülnének az anyaországukhoz.

Ugyanez a tendencia mutatkozik Donyeck és Luhanszk esetében is. A harcok kitörése és eszkalálódása után Moszkva még nem ismerte el őket. A különbség ebben az esetben az, hogy míg Abháziát és Dél-Oszétiát csak az orosz-grúz háború lezárását követően ismerte el Oroszország, addig Donyeck és Luhanszk elismerése az orosz-ukrán háború kitörése előtt, annak előzményeként és okaként történt meg. A Donyeck és a Luhanszki Népköztársaság elismertsége pontosan ezért nem emelkedik a nemzetközi közösség szintjén érvényre, mivel az idáig vezető folyamat egyaránt sértette az erőszak-,¹⁷⁸ illetve a beavatkozás tilalmát.¹⁷⁹ Hogyha a Donyeck és a Luhanszki Népköztársaságok nemzetközi elismerését tovább vizsgáljuk, felmerülhet a kérdés, hogyha Minszki Egyezményeket ezek a szakadár államok vezetői is aláírták, akkor az nem jelentheti-e az elismerésüket. *De jure* elismerésükre semmiképpen sem került sor, mivel a Minszki Egyezmények aláírása után egyik állam sem tett semmilyen hivatalos és ünnepélyes bejelentést, nyilatkozatot, melyben elismerte volna ezen szakadár

¹⁷⁴ The Georgian-Abkhaz conflict in focus. *Conciliation Resources internetes oldala*. 2017. <https://www.c-r.org/programme/caucasus/georgian-abkhaz-conflict-focus> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

¹⁷⁵ William Zadesky: Transnistria: The History Behind the Russian-backed Region. *Origins internetes oldala*. 2022. https://origins.osu.edu/read/transnistria-history-behind-russian-backed-region?language_content_entity=en (Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

¹⁷⁶ Cristi Vlas: Representation office of Transnistria was opened in Moscow, Russia. *Moldova.org internetes oldala*. 2017. <https://www.moldova.org/en/representation-office-transnistria-opened-moscow-russia/> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

¹⁷⁷ Military occupation of Georgia by Russia. *Rulac Geneva Academy internetes oldala*. 2022. <https://www.rulac.org/browse/conflicts/military-occupation-of-georgia-by-russia#collapse2accord> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

¹⁷⁸ Dr. Patrick Butchard: *Ukraine crisis: Recognition, military action and international law*. London, House of Commons Library, 2022. 14 o. <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9470/CBP-9470.pdf>. Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

¹⁷⁹ Samuel Pitchford: Russian Recognition Of Donetsk And Luhansk: Legal Analysis. *Human Rights Pulse internetes oldala*. 2022. <https://www.humanrightspulse.com/mastercontentblog/russian-recognition-of-donetsk-and-luhansk-legal-analysis> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 15.)

köztársaságok államiségát, nem létesítettek velük állandó diplomáciai kapcsolatot. *De facto* elismerésről már beszélhetünk, de ez az elismerés nem magának az államnak szól, hanem sokkal inkább a szakadár területek feletti vezetés ad hoc elismerését jelenti, de maga a Minszki Egyezmények is kimondják, hogy Donyeck és Luhanszk Ukrajna részét képezik, így azok semmiféleképpen nem ismerhetők el szuverén államokként. Mivel mind az első, mind a második Minszki Egyezményt az orosz oldal is aláírta, így a Donyeck és a Luhanszki Népköztársaságok orosz elismerése teljesen törvénytelen és súlyan sérti a nemzetközi jogot.¹⁸⁰

A fentiek alapján világosan látszik, hogy a Donyeck és a Luhanszki Népköztársaság *de jure* igencsak korlátozottan, *de facto* egyáltalán nem volt képes külkapcsolatok kialakítására, valamint az a tény, hogy ezen szakadár köztársaságok csak Moszkva engedélyével és jóváhagyásával tehettek bármilyen külpolitikai és hadászati lépést,¹⁸¹ azt bizonyítja, hogy ezek a kvázi államok inkább hasonlítanak valamilyen fajta álcázott protektorátushoz és bábállamhoz, mintsem tényleges szuverén államokhoz. Az államiség feltételei a Donyeck és a Luhanszki Népköztársaság esetében nem teljesültek.

4.1.4 A Donyeck és a Luhanszki Népköztársaság jogállása 2022. szeptember 28. után

A Donyeck és a Luhanszki Népköztársaságok mellett még két másik Oroszország által okkupált terület, Zaporizzsja és Herszon 2022. szeptember 20-án bejelentették csatlakozási szándékukat az Oroszországi Föderációba.¹⁸² A négy okkupált terület közül csak Luhanszk és Herszon területek kerültek teljes egészében orosz megszállás alá. Donyeck és Zaporizzsja területeket mind a mai napig nem sikerült maradéktalanul elfoglalnia Oroszországnak. A csatlakozási „népszavazásokat” szeptember 23-27. között tartották meg mind a négy megszállt régióban. Ezek a csatlakozási referendumok abban tértek el élesen a függetlenségi referendumoktól,¹⁸³ hogy ebben az esetben Oroszország figyelmet fordított a nemzetközi legitimitás megalapozására is, így kilenc országból (köztük Oroszországból) érkeztek a megszállt területekre számlálóbiztosok, akik a népszavazás lebonyolításának „törvényességét” és „függetlenségét” voltak hivatottak alátámasztani. Ezek a megfigyelők javarészt oroszbarát aktivisták voltak Fehéroroszországból, Szíriából, Egyiptomból, Brazíliából, Venezuelából,

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ Ibid

¹⁸² Egor Aleev: Что известно о референдумах в ДНР, ЛНР и освобожденных областях Украины о вхождении в РФ. TASS Russian News Agency internetes oldala. 2022. https://tass.ru/info/15843175?utm_source=google.com&utm_medium=organic&utm_campaign=google.com&utm_referrer=google.com (Utolsó elérés ideje: 2022. november 16.)

¹⁸³ Herszon és Zaporizzsja területek esetében egyszerre beszélhetünk függetlenségi és csatlakozási referendumokról.

Uruguayból, Togóból és a Dél-Afrikai köztársaságból. Ezek alapján a csatlakozási „népszavazások” sok mindennek tekinthetők, csak jogszerűnek nem. Ukrajna mindegyik küldő államot elítélte.¹⁸⁴ A népszavazás eredménye a szokásos trendeket mutatta.

A Donyecki Népköztársaság esetében több mint 440 000 fő (a szavazók több mint 98%-a), a Luhanszki Népköztársaság esetében több mint 390 000 fő (a szavazók majdnem 98%-a) szavazott a csatlakozásra. Herszon és Zaporizzsja területeken a résztvevők száma jóval kisebb volt,¹⁸⁵ előbbi esetében 32 000 fő, utóbbi esetben közel 39 000 fő szavazott a területek függetlenségére és csatlakozására az Oroszországi Föderációhoz.¹⁸⁶ A csatlakozási referendumokat éles nemzetközi bírálókat érte, mivel egyrészt a népszavazásokon nem voltak sem az ENSZ, sem az EBESZ részéről megfigyelők, valamint több beszámoló is érkezett arról, hogy a mozgóournák esetében fegyveres katonák is részt vettek mint szavazóbiztosok,¹⁸⁷ illetve a szavazók fenyegetés és kényszerítés hatására szavaztak a csatlakozás mellett.¹⁸⁸

Herszon és Zaporizzsja területek esetében 2022. szeptember 30-án Vlagyimir Putyin orosz elnök aláírta a két régió függetlenségét,¹⁸⁹ majd ugyanezen a napon aláírta a négy okkupált régió annektálását is.¹⁹⁰ Az orosz annexiót a nemzetközi közösség élesen elítélte, az ENSZ Közgyűlése 2022. október 12-én 143 igen, 35 tartózkodás és 5 nem szavazat ellenében ítélte el a négy ukrán régió Oroszország általi bekebelezését. A tartózkodók között szerepelt többek között Kína, India, Kazahsztán és Tadzsikisztán is. Az 5 nemmel szavazó ország a tipikus oroszbarát klub volt Szíria, Nicaragua, Észak-Korea, Fehéroroszország és természetesen Oroszország részvételével. A Donyecki és a Luhanszki Népköztársaság így az Oroszországi Föderáció részévé vált, így ezek után eddig is kétes államiságukat nem lehet tovább vizsgálni. Oroszországhoz való csatlakozásuk tulajdonképpen csak jogi háttérrel kívánt adni az eddig is fennálló *de facto* helyzetnek. Azonban csatlakozásuk, illetve annektálásuk legalább annyira

¹⁸⁴ Ukraine names countries whose observers came to sham referendums. *Ukrainska Pravda internetes oldala*. 2022. <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2022/09/24/7368938/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 16.)

¹⁸⁵ Az alacsony részvétel egyszerre magyarázható a tartózkodással, jelentős civil áldozatokkal, a lakosok korábbi elmenekülésével, valamint Zaporizzsja esetében azzal, hogy nem sikerült elfoglalni a régió teljes területét.

¹⁸⁶ Mese habbal: orosz annexiók ál-népszavazások Ukrajnában – helyzetkép a 218. napon. *Válasz Online internetes oldala*. 2022. <https://www.valaszonline.hu/2022/09/30/ukrajna-oroszorszag-haboru-osw-nepszavazas-annexio/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 16.)

¹⁸⁷ A „népszavazáson” csaknem 100 százalék „támogatja” az Ukrajnától való elszakadást. *Szabad Magyar Szó internetes oldala*. 2022. <https://szmsz.press/2022/09/27/a-nepszavazason-csaknem-100-szazalek-tamogatja-az-ukrajnatol-valo-elszakadast/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 16.)

¹⁸⁸ Anastasia Shepeleva-Lilia Rzhutska: Ukraine: Eyewitnesses on the sham referendums. *DW internetes oldala*. 2022. <https://www.dw.com/en/eastern-ukraine-eyewitnesses-speak-out-on-sham-referendums/a-63272615> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 16.)

¹⁸⁹ Putin Signs Independence Decrees In Precursor To Seizing Ukrainian Regions. *Radio Free Europe internetes oldala*. 2022. <https://www.rferl.org/a/putin-to-accept-ukrainian-regions-into-russia-sham-referendums/32057599.html> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 16.)

¹⁹⁰ Paul Kirby: Russia to formally annex four more areas of Ukraine. *BBC internetes oldala*. 2022. <https://www.bbc.com/news/world-europe-63072113> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 16.)

törvénytelen mint a függetlenségük. Egy törvénytelenül kikiáltott, törvénytelenül elismert „állam” bekebelezése nem tekinthető másnak, mint a nemzetközi jog semmibe vételének, megalázásának és rendkívül súlyos megsértésének.

4.2 Az önrendelkezés joga a Donyeck-i és a Luhanszki Népköztársaság esetében

Az eddigiek alapján világosan látszik, hogy mind a Donyeck-i Népköztársaság, mind a Luhanszki Népköztársaság esetében jogellenes módon került sor az elszakadásukra, függetlenségük kikiáltására és Oroszországhoz való csatlakozásukra, emellett az államiság kritériumainak sem tettek maradéktalanul eleget. De lehetett volna-e joguk és lehetőségük arra, hogy mind a kiválásuk, függetlenedésük és állammá válásuk törvényes keretek történjen meg? A kérdés megválaszolásához a népek önrendelkezési jogát kell alapul vennünk.

Maga a népek önrendelkezési joga a dekolonizációs folyamatok nyomán alakult ki, így az önrendelkezési jog jogalanyának, a népnek eredetileg az önkormányzatisággal nem rendelkező, illetve gyámság alatti területek lakossága volt értetendő. A nép fogalma később kiterjedt a szuverén államok lakosságára, és az idegen elnyomás, hatalom és kizsákmányolás alatt élőkre is.¹⁹¹ Hogyha abból a megközelítésből indulunk ki, hogy az Ukrajnában élő oroszok idegen, tehát nem a saját országuk fennhatósága alatt élnek, akkor még jogalapjuk is lenne az ukrainai oroszoknak élni az önrendelkezési, ezáltal a függetlenségi joggal. Csakhogy az Ukrajnában élő oroszok nem képeznek népet, hanem nemzeti kisebbséget. Az oroszoknak, mint népnek van saját országa, van saját állama, így az orosz nép esetében már érvényesült a népek önrendelkezési joga,¹⁹² tehát az ukrainai oroszok nem élhetnek a népek önrendelkezési jogával. A Donyeck-i és a Luhanszki Népköztársaságnak abban az esetben lett volna jogalapja, ha nem határozza meg magát az orosz világ részeként. Erre pedig a Donyeck-i Népköztársaság alkotmányában sor került.¹⁹³ A Luhanszki Népköztársaság alkotmányában ez nem szerepel, de nem férhet hozzá kétség, hogy hasonlóképpen határozza meg magát, mivel az ország kormányzópártja erősen oroszpárti.

Természetesen felvetődhet a kérdés, hogy a kisebbségeknek nem jár-e ki az önrendelkezés és a függetlenség joga. Ennek a kérdésnek a megválaszolásához a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya és az ENSZ Közgyűlés Nemzeti vagy Etnikai

¹⁹¹ Tóth Norbert: *A népek önrendelkezési joga*. In.: Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. Nemzetközi jog rovat, 2018. [16]-[17]. <https://ijoten.hu/szocikk/a-nepek-onrendelkezesi-joga> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 16.)

¹⁹² Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, General Assembly, 1514(XV) 1960.

¹⁹³ Constitution of the Donetsk Peoples's Republic art. 6. sec. 5.

Vallási, és Nyelvi Kisebbségekhez Tartozó Személyi Jogairól szóló nyilatkozat ad alapot. Egyik egyezményben vagy ENSZ Közgyűlési nyilatkozatban sem fogalmaznak meg olyan tényezőket és körülményeket, amelyek egy nemzeti kisebbséget feljogosítanának a függetlenedésre. Az Egyezségokmány nem kollektíven a kisebbségi csoportok, hanem a kisebbséghez tartozó személyek jogait tisztázza, pontosabban azon állam kötelezettségeit, amely területén a kisebbséghez tartozó személy él.¹⁹⁴ A kisebbségekhez tartozó személyek jogainak nyilatkozata pedig ezeket a jogokat, illetve az államok részéről a kötelezettségek körét bővítik ki, illetve pontosítják.¹⁹⁵ A nemzeti kisebbségek tekintetében az önrendelkezés joga kimerül a belső önrendelkezésben, más szóval az autonómiában, de egy államot sem köt egy nemzetközi szerződés sem a nemzeti kisebbségeiknek járó autonómia megadásáról.¹⁹⁶ A közelmúltban tett szert nagyobb elfogadásra az a nézet, mely a nemzeti kisebbségek körének, mint jogorvoslat megadná az önrendelkezés jogát, ha a nemzeti kisebbség súlyos és következetes humanitárius jogsérelmet szenved el.¹⁹⁷ Azonban a Nemzetközi Bíróság mai napig nem állapított meg semmilyen olyan nagymértékű humanitárius jogsértést Ukrajna részéről,¹⁹⁸ ami miatt a területén élő oroszoknak joguk lett volna jogorvoslatként élni az önrendelkezés jogával.

A fentiek alapján kijelenthető, hogy a Donyecki és a Luhanszki Népköztársaságnak semmilyen jogalapja nem volt arra nézve, hogy akár törvényes keretek között is kikiáltssa függetlenségét és elszakadását Ukrajnától. Ebből pedig egyenesen következnek ezen területek Oroszország által való annektálásának jogszerűtlensége.

¹⁹⁴ International Covenant on Civil and Political Rights, General Assembly, A/2200(XXI) 1966.

¹⁹⁵ Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities, General Assembly, 47/135 1992.

¹⁹⁶ Tóth, 2018. [31].

¹⁹⁷ Ibid. [33].

¹⁹⁸ Application of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Ukraine v. Russian Federation), Judgment, I.C.J. Reports 2019.

5 Összegzés és konklúzió

A kelet-ukrán szeparatizmust jól látszik, hogy Oroszország szította az orosz nemzetiségű ukrán állampolgárok körében. Moszkva célja a konfliktus elején valószínűleg még nem az volt, hogy a kelet-ukrán területeket Oroszország területéhez csatolja, sokkal inkább az ukrán államiság meggyengítése, és Ukrajna fölötti befolyásának visszaszerzése lehetett a célja, ezt a feltételezést az alapozza meg, hogy Oroszország 8 éven keresztül nem ismerte el a szakadár államokat. A 2022-es annektálás okai a nem várt elhúzódó háború és az orosz hadsereg keserves győzelmei lehetettek.¹⁹⁹

A szeparatista vezetők, vezéralakok az Anti-majdan eseményei előtt jobbra ismeretlenek voltak a közvélemény számára, vagy épp csekély jelentőségű helyi üzletemberek voltak, akik a polgárháborús hangulatot, az anarchia elhatalmasodását és Oroszország támogatását kihasználva álltak az események élére. A Donyeck-i és a Luhanszki Népköztársaság kikiáltása, azok kiszakadása és függetlenedése Ukrajnától teljesen jogtalan volt. A nemzetközi jog értelmében az ezeken a területeken élők nem élhettek a népek önrendelkezési jogával, így a függetlenség jogával sem, ami egyenesen eredményezi ezen államok nemzetközi jogi illegitim jellegét. Mindezekre alapozva magától következik, hogy ezen *de facto* államok nemzetközi elismerése jogtalan, Oroszország általi annexiójuk pedig úgyszintén, mivel a teljes nemzetközi jogi aktus origója, az önrendelkezési jogra való hivatkozás téves és érvénytelen. Mivel kisebbségek esetében az önrendelkezési jog és a függetlenség joga csak mint súlyos humanitárius katasztrófa jogorvoslata lehet, és mivel ilyen humanitárius katasztrófát a Nemzetközi Bíróság nem állapított meg, az itt élőknek még kisebbségként sem lehetett joguk az Ukrajnából való kiszakadásra. A Donyeck-i és Luhanszki Népköztársaság a nemzetközi jog szempontjából semmilyen körülmények között nem legitim.

Azonban a *de facto* államok esetében, ha a nemzetközi jogi legitimitás nem is adott, belső legitimitással még rendelkezhetnek, amely ezesetben a területükön élők támogatását és elfogadását jelenti az új önhatalmú rezsim felé.²⁰⁰ Az, hogy a Donyeck-i és Luhanszki Népköztársaság rendelkezik-e ilyen minőségű belső legitimitással, egyelőre nehezen lehet megmondani. Ezek a területek észak-koreai mintára igyekeznek elzárni magukat a nemzetközi közösségtől, és csak a rezsimiek által hivatalosnak titulált adatokat, híreket közlik a

¹⁹⁹ Kovács Ferenc: Oroszország hivatalosan is annektálja Ukrajna négy újabb területét. *Index internetes oldala*. 2022. <https://index.hu/kulfold/2022/09/29/haboru-orosz-ukran-konfliktus-annektalas-oroszorszag-ukrajna-vlagyimir-putyin/> (Utolsó elérési ideje: 2022. november 19.)

²⁰⁰ Kasianenko, In.: Bloom – Kingston (szerk.), 2021. 113 o.

külvilággal.²⁰¹ Azonban a szakadár köztársaságok minden igyekezete ellenére érkeznek beszámolók a helyi viszonyokról. Ezek alapján az állapítható meg, hogy a szakadár köztársaságok egyfajta neo-sztálinista mintát mutató totalitárius államok.²⁰² Belső működésüket tekintve mindkét politikai entitást a kétpártrendszer jellemzi, azonban a törvényhozásba bekerülő és a kisebbségben lévő párt nem képez igazi ellenzéket, amely az orosz elköteleződés ellenében ukránbarát támogatást mutatna. Ez itteni „ellenzések” sokkal inkább tekinthetők konstruktív ellenzéknek, melyeknek feladata a választás lehetőségének látványa, annak látszatának fenntartása.

A fentiek ellenére mégis úgy látszik, van belső támogatottsága a rezsimeknek. Ez a támogatottság azonban leginkább az itt élők remény és jövőkép nélküliségéből adódik, mely állapot a status quo elfogadását és az abba való beletörődést követeli meg az emberektől. Ebből következik, hogy az emberek kiszolgáltatottak a hatalomnak, így azok minden az államoktól kapott támogatás során egyre inkább elfogadói és támogatói lesznek a szakadár rezsimeknek. Ezt a gyakorlatot hivatott elősegíteni a Donyeck-i és Luhanszki Népköztársaság otthonteremtő és infrastruktúra javító programja.²⁰³ A mindennapi propaganda, Ukrajna demonizálása, Oroszország heroizálása is azt a képet erősíti az itt élőkben, hogy a fennálló helyzet jó, azt el kell fogadni, és minden erővel az Ukrajnától való elszakadást, és az Oroszországhoz való közeledést kell erősíteni. A Donyeck-i és Luhanszki Népköztársaságnak ezek alapján úgy látszik van belső legitimitása.

A kelet-ukrajnai helyzet kétségbe ejtő, tragikus és jelen helyzetben kilátástalan.²⁰⁴ A konfliktus hosszantartó feloldására úgy gondolom, egy olyan béke lehet a megoldás, amelynek mind Oroszország és mind Ukrajna számára hátrányosnak kell lennie. A Donyeck-i és Luhanszki Népköztársaság nemzetközi jogi elismerése mindkét fél oldaláról elképzelhetetlen és a fentiek alapján már ismertett okok miatt lehetetlen. Azonban belső támogatottságuk mellett nem mehetünk el figyelem nélkül. Az itt élők 8 éve vannak kiszolgáltatva a szakadár rezsimeknek, akik újabban *de facto* Oroszország fennhatósága alá kerültek. Ha egy ilyen eseménysor után, az itt élők azonnal visszakerülnének Ukrajna abszolút fennhatósága alá, a konfliktus éveken, akár hónapokon belül újra kiéleződne. Épp ezért gondolom a lehető legmértányosabbnak azt a forgató könyvet, ha mind két állam, Oroszország és Ukrajna is veszít

²⁰¹ Mansur Mirovalev: Donetsk and Luhansk: What you should know about the ‘republics’. *Aljazeera internetes oldala*. 2022.

²⁰² Ibid.

²⁰³ Kasianenko, 2019. 124-124 o.

²⁰⁴ Sandra Knispel: When will the war in Ukraine end? And how?. *University of Rochester internetes oldala*. 2022. <https://www.rochester.edu/newscenter/when-will-the-war-in-ukraine-end-536402/> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 20.)

az érdekeiből. Oroszországnak először is le kell mondania a kelet-ukrán területekről, az annexió megszüntetéséről, és újra tiszteletben kell tartania Ukrajna területi integritását. Ukrajnának emellett le kell mondania államának unitárius és centralizált jellegéről,²⁰⁵ ezzel lehetőséget teremteve a területén élő kisebbségek autonómiájának, akár a területi, akár az általános autonómiát tekintve. A fenti állítások miatt úgy gondolom, hogy a Donyeck-i és a Luhanszki Népköztársaság a jövőben, ha akár más néven és más jogállásban is, de tovább fog élni.

²⁰⁵ Constitution of Ukraine, art. 132. <https://www.refworld.org/pdfid/44a280124.pdf> (Utolsó elérés ideje: 2022. november 20.)

Forrásjegyzék

Irodalomjegyzék:

EPERJESI ILDIKÓ – OLKESZANDR KACSURA: *Sorskönyv a frontról. Háborús foszlányok*. Budapest, Kossuth, 2019.

FEDINEC CSILLA – FONT MÁRTA – SZAKÁL IMRE – VARGA BEÁTA: *Ukrajna története: régiók, identitás, államiság*. Budapest, Gondolat, 2021.

FEDINEC CSILLA (szerk.): „Kijevi csirke” (*Geo*)politika a mai Ukrajnában. Budapest, Kalligram, 2019.

HALÁSZ IVÁN – SZABÓ ZSOLT: *Alkotmány és kormányzás Kelet-Európában*. Budapest, Gondolat, 2021.

ISASZEGI JÁNOS: *A 21. század élettérháborúi a földért, a vízért, az élelemért, a ... létezésért! Válságövezetek konfliktusai és háborúi*. Budapest, Gondolat, 2015.

KÁROLY KOCSIS – LEONID RUDENKO – FERENC SCHWEITZER: *Ukraine in maps*. Kyiv-Budapest, Institute of Geography, National Academy of Sciences of Ukraine, 2008.

NAGY LÁSZLÓ-SOMOGYI TAMÁS: *Az orosz geopolitika és fegyveres erők reformja (1.)*. Honvédségi Szemle. 2017. CXLV. évf. 3. szám. 33. o.

NATALIIA KASIANENKO: *Statelessness and governance in the absence of recognition: The case of the 'Donetsk People's Republic'*. In.: Tendayi Bloom – Lindsey N. Kingston (szerk.): *Statelessness, governance, and the problem of citizenship*. Manchester, Manchester University Press, 2021.

NATALIIA KASIANENKO: *Internal Legitimacy and governance in the absence of recognition: the cases of the Donetsk and Luhansk „People's Republics”*. Ideology and Politics, 2019. I. évf. 12. szám. 116-130 o.

SZ. BÍRÓ ZOLTÁN: *Oroszország és az ukrajnai válság*. Mozgó Világ, 2016. XLII. évf. 9. szám. 41-51 o.

TEVELYNÉ KULCSÁR ANDREA: *A harmadik minszki megállapodás: törékeny esély a politikai rendezésre*. Külügyi és Külgazdasági Intézet, E-2015/2. 2015.

ZENON ZAWADA: *Party of the Regions, Tymoshenko Bloc top polls in parliamentary elections*. The Ukrainian Weekly, 2006. LXXIV. évf. 14. szám. 1 o.

Internetes források:

AGNIA GRIGAS: Separatists Launch New “Passportization” Strategy in Eastern Ukraine. *Atlantic Council* internetes oldala. 2016. Forrás: <https://web.archive.org/web/20161009042223/http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/separatists-launch-new-passportization-strategy-in-eastern-ukraine#.VvODFUYJn8c.twitter>

ALEKSANDER VASOVIC: Ex-electrician backed by Putin helps unite Ukraine rebels. *Reuters* internetes oldala. 2015. Forrás: <https://www.reuters.com/article/uk-ukraine-crisis-zakharchenko-idUKKBN0LE1DZ20150210>

ALEXEY GOTS: Бывший СБУшник, которому дал медаль Ющенко. Кто такой новый главарь "ЛНР". *Espresso.ru* internetes oldala. 2017. Forrás: https://ru.espresso.tv/article/2017/11/24/byvshyy_sbushnyk_kotoromu_dal_medal_yuschenko_kto_tak_oy_novyy_glavar_quotlnrquot

ALEX KIREEV: Ukraine. Independence Referendum 1991. *Electoral Geography* internetes oldala. 1991. Forrás: <https://www.electoralgeography.com/new/en/countries/u/ukraine/ukraine-independence-referendum-1991.html>

A „népszavazáson” csaknem 100 százalék „támogatja” az Ukrajnától való elszakadást. *Szabad Magyar Szó* internetes oldala. 2022. Forrás: <https://szmsz.press/2022/09/27/a-nepszavazason-csaknem-100-szazalek-tamogatja-az-ukrajnatol-valo-elszakadast/>

ANASTASIA SHEPELEVA – LILIA RZHEUTSKA: Ukraine: Eyewitnesses on the sham referendums. *DW internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.dw.com/en/eastern-ukraine-eyewitnesses-speak-out-on-sham-referendums/a-63272615>

A szakadók katonai segítséget kértek Vlagyimir Putyintól. *Infostart internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://infostart.hu/kulfold/2022/02/23/a-szakadarak-katonai-segitseget-kertek-vlagyimir-putyintol>

Az Európai Parlament felszólítja Oroszországot, hogy vonja vissza csapatait Ukrajnából *Európai Parlament internetes oldala*. 2014. Forrás: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/priorities/ukrajna-europai-jovo/20140312IPR38707/az-ep-felszolitja-oroszorszagot-hogy-vonja-vissza-csapatait-ukrajnabol>

BALÁZS JÁRABIK – NATALIA SHAPOVALOVA: How Eastern Ukraine Is Adapting and Surviving: The Case of Kharkiv. *Carnegie Europe internetes oldala*. 2018. Forrás: <https://carnegieeurope.eu/2018/09/12/how-eastern-ukraine-is-adapting-and-surviving-case-of-kharkiv-pub-77216>

Béke Luhanszknak párt hivatalos internetes oldala. Forrás: <https://mir-lug.info/>

Boris Alekseevich Litvinov. *Open Sanctions internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.opensanctions.org/entities/Q17442753/>

Boroday Alexander Yurivich. *War & Sanctions internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://sanctions.nazk.gov.ua/en/sanction-person/823/>

Crimea votes to secede from Ukraine in 'illegal' poll. *The Guardian internetes oldala*. 2014. Forrás: <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/16/ukraine-russia-truce-crimea-referendum>

CRISTI VLAS: Representation office of Transnistria was opened in Moscow, Russia. *Moldova.org internetes oldala*. 2017. Forrás: <https://www.moldova.org/en/representation-office-transnistria-opened-moscow-russia/>

Denis Pushilin. *Putin's List internetes oldala*. 2019. Forrás: <https://www.spisok-putina.org/en/personas/pushilin-2/>

DMITRIJ KIRILLOV – VLAGYIMIR DERGACSEV: Коммунисты Донбасса просят защиты у Зюганова. *Gazeta internetes oldala*. 2016. Forrás: https://web.archive.org/web/20161004190158/https://www.gazeta.ru/politics/2016/05/19_a_8254373.shtml

D. KOVÁCS ILDIKÓ: Oroszország elismeri a szakadár luhanszki és donyecki köztársaságok függetlenségét. *24.hu internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://24.hu/kulfold/2022/02/21/oroszorszag-ukrajna-luhanszk-donyeck-fuggetlenseg-elismeres/>

Donetsk People's Republic. *Parties and Elections in Europe internetes oldala*. 2018. Forrás: <http://www.parties-and-elections.eu/dnr.html>

DR. PATRICK BUTCHARD: *Ukraine crisis: Recognition, military action and international law*. London, House of Commons Library, 2022. 14 o. (Online elérhető: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9470/CBP-9470.pdf>)

EGOR ALEEV: Что известно о референдумах в ДНР, ЛНР и освобожденных областях Украины о вхождении в РФ. *TASS Russian News Agency internetes oldala*. 2022. Forrás: https://tass.ru/info/15843175?utm_source=google.com&utm_medium=organic&utm_campaign=google.com&utm_referrer=google.com

Észak-Korea is elismerte a donyecki és a luhanszki „népköztársaságok” függetlenségét. *HVG internetes oldala*. 2022. Forrás: [Világ: Észak-Korea is elismerte a donyecki és a luhanszki „népköztársaságok” függetlenségét | hvg.hu](https://www.hvg.hu/vilag/20220221-ukrajna-elsmeres)

GAZDA ALBERT: Szóról szóra lefordítottuk Vlagyimir Putin Ukrajna elleni hadüzenetének legfontosabb részeit. *444 internetes oldala*. 2022. Forrás: [Szóról szóra lefordítottuk Vlagyimir Putin Ukrajna elleni hadüzenetének legfontosabb részeit \(444.hu\)](https://www.444.hu/2022/02/21/szorol-szora-lefordítottuk-vlagyimir-putin-ukrajna-elleni-hadüzenetének-legfontosabb-részeit/)

HALYA COYNASH: Putin's Neo-Nazi Helpers. *Kharkiv Human Rights Protection Group internetes oldala*. 2014. Forrás: <https://khpg.org/en/1394442656>

ILYA SIMON: The dubious Crimean referendum on annexation by Russia. *The Washington Post internetes oldala*. 2014. Forrás: <https://www.washingtonpost.com/news/volokh-conspiracy/wp/2014/03/17/the-dubious-crimean-referendum-on-annexation-by-russia/>

INNA KUPRIJANOVA: Ukraine rebels vote. *DW internetes oldala*. 2014. Forrás: <https://www.dw.com/en/ukraine-rebels-hold-election-in-face-of-international-criticism/a-18034777>

Intense fighting flares in Ukraine's Donetsk region. *Euractiv internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/intense-fighting-flares-in-ukraines-donetsk-region/>

KOVÁCS FERENC: Oroszország hivatalosan is annektálja Ukrajna négy újabb területét. *Index internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://index.hu/kulfold/2022/09/29/haboru-orosz-ukran-konfliktus-annektalas-oroszorszag-ukrajna-vlagyimir-putyin/>

Latest from the Special Monitoring Mission to Ukraine – based on information received up until 20 April 2014, 20:00 (Kyiv time). *Organization for Security and Co-operation in Europe*. 2014. Forrás: <https://www.osce.org/ukraine-smm/117881>

Latest from the Special Monitoring Mission to Ukraine: information received up until Wednesday, 16 April 2014, 20:00 (Kyiv time). *Organization for Security and Co-operation in Europe*. 2014. Forrás: <https://www.osce.org/ukraine-smm/117813>

Limited self-rule in east Ukraine. *DW internetes oldala*. 2014. Forrás: <https://www.dw.com/en/ukraine-approves-special-status-for-rebel-held-east/a-17924099>

LPR Interior Ministry issues 700,000 republic passports since 2015. *Lugansk Media Centre internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://lug-info.com/en/news/lpr-interior-ministry-issues-700-000-republic-passports-since-2015>

Lugansk People's Republic. *Parties and Elections in Europe internetes oldala*. 2018. Forrás: <http://www.parties-and-elections.eu/lnr.html>

Luhanszkat elfoglalták, most Donyeck egészére fókuszálnak az oroszok. *Euronews internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://hu.euronews.com/2022/07/05/luhanszkat-elfoglaltak-most-donyeck-egeszere-fokuszalnak-az-oroszok>

LUKE HARDING: Ukraine: pro-Russia separatists set for victory in eastern region referendum. *The Guardian internetes oldala*. 2014. Forrás: <https://www.theguardian.com/world/2014/may/11/eastern-ukraine-referendum-donetsk-luhansk>

MANSUR MIROVALEV: Donetsk and Luhansk: What you should know about the 'republics'. *Aljazeera internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.aljazeera.com/news/2022/2/22/what-are-donetsk-and-luhansk-ukraines-separatist-statelets>

MARCO LAVETA: [eng subs] Interview with DPR founder Oleg Frolov about history of Donetsk Republic. Feltöltés dátuma: 2018. március 3. Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=MMUXGh9mh-I>

MARIA ZAKHAROVA: Donbass elections helped avert chaos after DPR leader's murder, says Russian diplomat. *TASS Russian News Agency*. 2018. Forrás: <https://tass.com/world/1031101>

MATTHIAS WILLIAMS – ANTON ZVEREV: Separatist-held regions hold elections in eastern Ukraine. *Reuters internetes oldala*. 2018. Forrás: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-donetsk-election/separatist-held-regions-hold-elections-in-eastern-ukraine-idUSKCN1NG045>

Mese habbal: orosz annexiók álnépszavazások Ukrajnában – helyzetkép a 218. napon. *Válasz Online internetes oldala*. 2022. Lásd: <https://www.valaszonline.hu/2022/09/30/ukrajna-oroszorszag-haboru-osw-nepszavazas-annexio/>

MIKHAIL POCHUYEV: Communist Party created in Donetsk People's Republic. *TASS Russian News Agency*. 2014. Lásd: <https://tass.com/world/753337>

Military occupation of Georgia by Russia. *Rulac Geneva Academy internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.rulac.org/browse/conflicts/military-occupation-of-georgia-by-russia#collapse2accord>

NIKOLAJ GOROKHOV: ДОСЬЕ НА 10 ГЛАВНЫХ ТЕРРОРИСТОВ ДОНБАССА. *Gorduna.com internetes oldala*. 2015. Forrás: <https://web.archive.org/web/20151214092825/http://gordonua.com/specprojects/terrorlist.html>

OLENA MAKARENKO: Holding elections now will destabilize Donbas. *Euromaidan Press internetes oldala*. 2016. Forrás: <https://web.archive.org/web/20190224173950/http://euromaidanpress.com/2016/06/27/94955/>

OLGA RUDENKO: Kharkiv settles down, while pro-Russian separatists still hold buildings in Luhansk, Donetsk. *Kyiv Post internetes oldala*. 2014. Forrás: <https://www.kyivpost.com/article/content/war-against-ukraine/kharkiv-settles-down-while-pro-russian-separatists-still-hold-buildings-in-luhansk-donetsk-342517.html>

Pascale Joannin: Russia, Ukraine and international law. *Fondation Robert Schuman internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0623-russia-ukraine-and-international-law>

PAUL KIRBY: Russia to formally annex four more areas of Ukraine. *BBC internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.bbc.com/news/world-europe-63072113>

Pavel Gubarev. *Prabook internetes oldala*. 2021. Forrás: <https://prabook.com/web/pavel.gubarev/2181159>

PAVEL KANYGIN: Стыдные вопросы про ДНР и ЛНР. Чем они вообще отличаются? Что там происходит?. *Meduza internetes oldala*. 2017. Forrás: <https://meduza.io/feature/2017/11/24/stydneye-voprosy-pro-dnr-i-lnr-chem-oni-voobsche-otlichayutsya-cto-tam-proishodit>

Permanent representation of Ukraine to the Council of Europe. Council of Europe. 2016/ 31011/32-119/1-580. 5-6. o. <https://rm.coe.int/0900001680694a09>

President deplores holding of so-called 'elections' in Donetsk and Luhansk. *Council of Europe hivatalos internetes oldala*. 2014. Forrás: <https://pace.coe.int/en/news/5271/president-deplores-holding-of-so-called-elections-in-donetsk-and-luhansk>

Profile: Viktor Yanukovich. *BBC News internetes oldala*. 2010. Forrás: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4038803.stm>

Putin Signs Independence Decrees In Precursor To Seizing Ukrainian Regions. *Radio Free Europe internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.rferl.org/a/putin-to-accept-ukrainian-regions-into-russia-sham-referendums/32057599.html>

RICHARD FOLTZ: South Ossetia: The case for international recognition. *The Conversation internetes oldala*. 2019. Forrás: <https://theconversation.com/south-ossetia-the-case-for-international-recognition-118299>

ROMAN GONCHARENKO – BREND JOHAN: Ukrainian rebel leaders tend to die young. *DW internetes oldala*. 2018. Forrás: <https://www.dw.com/en/alexander-zakharchenko-the-latest-ukrainian-rebel-leader-to-face-an-abrupt-death/a-45323653>

Russia has issued 720,000 fast-track passports in separatist-held areas of eastern Ukraine. *Euronews internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.euronews.com/2022/02/17/russia-has-issued-720-000-fast-track-passports-in-separatist-held-areas-of-eastern-ukraine>

Russia Won't Recognize Its Own Passports. *Kyiv Post internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/russia-wont-recognize-its-own-passports.html>

SABRA AYRES: Opportunists take advantage of eastern Ukraine leadership confusion. *Aljazeera America internetes oldala*. 2014. Forrás: <http://america.aljazeera.com/multimedia/2014/11/donetsk-ukraine-leadership.html>

SAMUEL PITCHFORD: Russian Recognition Of Donetsk And Luhansk: Legal Analysis. *Human Rights Pulse internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.humanrightspulse.com/mastercontentblog/russian-recognition-of-donetsk-and-luhansk-legal-analysis>

SANDRA KNISPEL: When will the war in Ukraine end? And how?. *University of Rochester internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.rochester.edu/newscenter/when-will-the-war-in-ukraine-end-536402/>

Security Service of Ukraine hivatalos internetes oldala. Forrás: https://web.archive.org/web/20140315020701/https://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=122702&cat_id=39574

Separatist Leader In Ukraine's Luhansk Resigns Amid Power Struggle. *Radio Free Europe internetes oldala*. 2017. Forrás: <https://www.rferl.org/a/ukraine-russia-luhansk-separatist-leader-plotnitsky-resigns/28875414.html>

South Ossetia recognizes independence of Donetsk People's Republic. *TASS Russian News Agency internetes oldala*. 2014. Forrás: <https://tass.com/world/738110>

Szíria elismerte a luhanszki és a donyecki „népköztársaságok” függetlenségét. *Magyar Nemzet internetes oldala*. 2022. Forrás: [Szíria elismerte a luhanszki és a donyecki „népköztársaságok” függetlenségét \(magyarnemzet.hu\)](https://www.magyar-nemzet.hu/kozpolitika/2022/09/24/sziria-elismerte-a-luhanszki-es-a-donyecki-nepkoztarsasagok-fuggetlenseget)

The Georgian-Abkhaz conflict in focus. *Conciliation Resources internetes oldala*. 2017. Forrás: <https://www.c-r.org/programme/caucasus/georgian-abkhaz-conflict-focus>

TÓTH NORBERT: *A népek önrendelkezési joga*. In.: Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia. Nemzetközi jog rovat*, 2018. Online elérhető: <https://ijoten.hu/szocikk/a-nepek-onrendelkezesi-joga>

Ukraine's Constitutional Reform Precludes Federalization or Special Status for Donetsk-Luhansk. *Refworld internetes oldala*. 2015. Forrás: <https://www.refworld.org/docid/55a4ce864.html>

Ukraine names countries whose observers came to sham referendums. *Ukrainska Pravda internetes oldala*. 2022. Forrás: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2022/09/24/7368938/>

Ukraine, Verkhovna Rada (Parliament). Elections in 2007. *Inter-Parliamentary Union internetes oldala*. 2007. Forrás: http://archive.ipu.org/parline-e/reports/arc/2331_07.htm

VALERIJ MELNYIKOV: Биография Игоря Плотницкого. *RIA Novosti internetes oldala*. 2014. Forrás: <https://ria.ru/20140820/1020769832.html>

VLADYIMIR DERGACSOV: Умер первый глава ЛНР Валерий Болотов. *RBC.ru internetes oldala*. 2017. Forrás: <https://web.archive.org/web/20170129144230/http://www.rbc.ru/politics/27/01/2017/588b600e9a79476e71db84f8>

WILLIAM ZADESKY: Transnistria: The History Behind the Russian-backed Region. *Origins internetes oldala*. 2022. Forrás: https://origins.osu.edu/read/transnistria-history-behind-russian-backed-region?language_content_entity=en

WILL WRIGHT: Meet Russia's New Activists, the Anti-Maidan Movement. *GlobalVoices internetes oldala*. 2015. Forrás: <https://globalvoices.org/2015/02/20/meet-russias-new-activists-the-anti-maidan-movement/>

With all party lists ballots counted, Regions Party gets 30%, Batkivschyna 25.54%, UDAR 13.96%, Communists 13.18%, Svoboda 10.44%. *Kyiv Post internetes oldala*. 2012. Forrás: <https://www.kyivpost.com/article/content/oct-28-parliamentary-election/with-all-party-lists-ballots->

[counted-regions-party-gets-30-batkivschyna-2554-udar-1396-communists-1318-svoboda-1044-315790.html](https://korrespondent.net/ukraine/politics/3315551-v-luhanske-na-mytynhe-yszbraly-narodnoho-hubernatora)

В Луганске на митинге избрали "народного губернатора". *Korrespondent.net internetes oldala.* 2014. Forrás:

<https://web.archive.org/web/20140315145349/https://korrespondent.net/ukraine/politics/3315551-v-luhanske-na-mytynhe-yszbraly-narodnoho-hubernatora>

В Луганске участники "русской весны" захватили ОГА и просят у Путина ввести войска. *Ukrainska Pravda internetes oldala.* 2014. Forrás:

<https://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/03/2/7017106/>

В Одессе накалились страсти: противники киевской власти осадили ОГА. К ним вышел Скорик (фоторепортаж). *Infocenter.od.ua internetes oldala.* 2014. Forrás:

<https://web.archive.org/web/20140303154521/http://info-center.od.ua/9882-v-odesse-nakalilis-strasti-protivniki-kievskoy-vlasti-osadili-oga-k-nim-vyshel-skorik-fotoreportazh.html>

Глава ЛНР Игорь Плотницкий ушел в отставку. *Meduza internetes oldala.* 2017. Forrás: <https://meduza.io/news/2017/11/24/glava-lnr-igor-plotnitskiy-ushel-v-otstavku>

Донецько- Криворізька Радянська Республіка. *Leksika.com.ua internetes oldala.* 2022. Forrás: <https://leksika.com.ua/18270929/ure/donetsko-krivorizka-radyanska-respublika>

Кто такой Пасечник и какой конфликт был у него с Плотницким. *Dnr24 internetes oldala.* 2017. Forrás: <https://web.archive.org/web/20171125010618/http://dnr24.su/lugansk/20665-kto-takoy-pasechnik-i-kakoy-konflikt-byl-u-nego-s-plotnickim.html>

Донецькі бойовики за ніч порахували голоси: "переміг" Захарченко. *Ukrainska Pravda.* 2014. Forrás: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/11/3/7043027/>

ЦИК ДНР огласил итоговые цифры результатов выборов 2 ноября. *DNR Today internetes oldala.* 2014. Forrás: <https://web.archive.org/web/20141104053933/http://dnr.today/news/cik-dnr-oglasil-itogovye-cifry-rezultatov-vyborov-2-noyabrya/>

Народный совет ЛНР единогласно проголосовал за отставку Плотницкого. *MK.ru internetes oldala.* 2017. Lásd: <https://www.mk.ru/politics/2017/11/25/narodnyy-sovet-lnr-edinoglasno-progolosoval-za-otstavku-plotnickogo.html>

Одеські сепаратисти в інтернеті оголосили "Одеську республіку". *Ukrainska Pravda internetes oldala.* 2014. Forrás: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/16/7022611/>

Одеський Антимайдан божиться, що ніякої республіки не оголошував. *Ukrainska Pravda internetes oldala.* Forrás: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/16/7022625/>

Парламент ДНР сменил исполняющего обязанности главы республики. *Meduza internetes oldala.* 2018. Forrás: <https://meduza.io/news/2018/09/07/parlament-dnr-smenil-ispolnyayuschego-obyzannosti-glavy-respubliki>

Подробнее на сайте Народного Совета ДНР. A *Donyeckí Népköztársaság Néptanácsának hivatalos internetes oldala.* 2022. Forrás: <https://web.archive.org/web/20220225023221/https://dnrsovet.su/konstitutsiya/>

Предприниматели ЛНР представили предвыборную программу. *Actualcomment.ru internetes oldala.* 2014. Lásd:

<https://actualcomment.ru/predprinimateli-lnr-predstavili-predvybornuyu-programmu.html>

Пургин Андрей Евгеньевич. *Politrada internetes oldala.* 2022. Forrás: <https://politrada.com/dossier/Andrey-Evgenevich-Purgin/>

Таблица. Политические партии и общественные движения в ДНР. *Студопедия internetes oldala.* 2020. Forrás: https://studopedia.ru/24_63060_tablitsa-politicheskie-partii-i-obshchestvennie-dvizheniya-v-dnr.html

Nemzetközi szerződések / A Nemzetközi Bíróság határozatai:

Application of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Ukraine v. Russian Federation), Judgment, I.C.J. Reports 2019.

Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities, General Assembly, 47/135 1992.

Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, General Assembly, 1514(XV) 1960.

International Covenant on Civil and Political Rights, General Assembly, A/2200(XXI) 1966.

Minsk Memorandum of 19 September 2014.

Minsk Protocol

Package of measures for the Implementation of the Minsk agreements

Jogszabályok / Alkotmányok:

Constitution of the Donetsk People's Republic

Constitution of the Lugansk People's Republic

Constitution of Ukraine